

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Bakalářská práce

Možnosti financování obecně prospěšné společnosti – dopad na účetní a daňový režim

Vypracovala: Linda Holubová

Vedoucí práce: Ing. Marie Vejsadová Dryjová, Ph.D.

České Budějovice 2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Linda PRAVDÍKOVÁ**
Osobní číslo: **E11965**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Možnosti financování obecně prospěšné společnosti - dopad na účetní a daňový režim**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Zásady pro vypracování:

Cíl práce:

Zhodnocení jednotlivých forem financování a zohlednění jejich dopadu v rámci jednotlivých typů financování na účetní a daňový režim.

Metodika:

V teoretické části shrnout informace, které se týkají neziskových organizací, jejich účetnictví a zajišťování finančních zdrojů získané prostřednictvím prostudování publikací a zákonů. V praktické části představit vybranou účetní jednotku, využít informace nabyté metodou osobních pohovorů a metodou pozorování podkladů získaných od této jednotky. Dle těchto informací vyhodnotit financování obecně prospěšné společnosti, popsané v teoretické části. Následně dle získaných informací zohlednit dopad změn na účetní a daňový režim.

Rámcová osnova:

1. Úvod, cíl práce.
2. Charakteristika neziskových organizací.
3. Zajišťování finančních zdrojů neziskových organizací.
4. Představení vybrané účetní jednotky.
5. Vyhodnocení financování obecně prospěšné společnosti.
6. Zohlednění dopadu změn na účetní a daňový režim.
7. Závěr.

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah pracovní zprávy: 40-50

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

1. Boukal, P. (2013). *Fundraising*. Praha, Czechia: Grada Publishing.
2. Boukal, P. (2009). *Nestátní neziskové organizace*. Praha, Czechia: Oeconomica.
3. Drucker, P. F. (1994). *Managing the non - profit organization: practices and principles*. Praha, Czechia: Management Press.
4. Medlíková, O., Šedivý, M. (2012). *Public relations, fundraising a lobbying*. Praha, Czechia: Grada.
5. Medlíková, O., Šedivý, M. (2009). *Úspěšná nezisková organizace*. Praha, Czechia: Grada.
6. Merlíčková Růžičková, R. (2011). *Neziskové organizace*. Olomouc, Czechia. Anag.
7. Novotný, J., Lukeš, M. (2008). *Faktory úspěchu nestátních neziskových organizací*. Praha, Czechia. Oeconomica.
8. Rektořík, J. (2007). *Organizace neziskového sektoru*. Praha, Czechia. Ekopress.
9. Stuchlíková, H. (2012). *Zdaňování neziskových organizací*. Olomouc, Czechia. Anag.

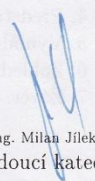
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Marie Vejsadová Dryjová, Ph.D.
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: 3. března 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2015

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 3. března 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce paní Ing. Marii Vejsadové Dryjové, Ph.D. za odborné vedení, pomoc, připomínky a návrhy při zpracovávání této kvalifikační práce.

Poděkování patří také mému zaměstnavateli za poskytnutí informací potřebných ke zpracování této bakalářské práce a mé kolegyni z práce, která mi byla velmi nápomocna při zpracování části praktické.

Velké poděkování patří také mé rodině, bez jejíž pomoci a podpory bych si toto studium nemohla dovolit.

Obsah

1	Úvod	4
2	Cíle	5
3	Charakteristika neziskových organizací	6
3.1	Neziskové organizace obecně	6
3.1.1	Nestátní nezisková organizace	7
3.2	Historie neziskových nestátních organizací v českých zemích.....	8
3.2.1	Situace v Československu v letech 1918-1938	8
3.3	Neziskové organizace podle zákona	10
3.3.1	Formy neziskových organizací dle nového Občanského zákoníku.	12
3.4	Základní oblasti působení neziskových organizací.....	14
4	Zajišťování finančních zdrojů nestátních neziskových organizací.....	16
4.1	Zdroje financování	16
4.1.1	Členské příspěvky	17
4.1.2	Příspěvky státního a územních rozpočtů, fondů a nadací	17
4.1.3	Dary od občanů a firem	18
4.1.4	Tržby z vlastní činnosti	19
4.2	Vícezdrojové financování	19
4.3	Fundraising.....	21
4.3.1	Fundraising jako plánovaný proces.....	22
4.3.2	Způsoby fundraisingu.....	22
4.3.3	Fundraising on – line	23
4.3.4	Domácí veřejné rozpočty, fondy EU jako cíl fundraisingu.....	24
5	Legislativa	26
5.1	Prováděcí vyhláška č. 504/2002 Sb.	26
5.2	České účetní standardy.....	27

6	Metodika.....	28
7	Představení vybrané neziskové organizace	30
7.1	Zdroje o.p.s. dle zakládací listiny.....	30
7.2	Druh obecně prospěšných služeb nabízených o.p.s.	30
7.3	Doplňková činnost o.p.s.	30
7.4	Podmínky poskytování obecně prospěšných služeb	31
7.5	Orgány o.p.s.	31
8	Zdroje financování obecně prospěšné společnosti	32
8.1	Horizontální analýza	36
8.2	Vertikální analýza	38
9	Změny v provozní dotaci.....	41
9.1	Změny v provozní dotaci vzhledem k inflaci.....	41
9.2	Změny v provozní dotaci vzhledem k počtu žáků	42
9.3	Poměr provozní dotace ke školnému a výnosům z doplňkové činnosti	44
10	Vyhodnocení zdrojů financování a jejich vliv na účetní a daňový režim	46
10.1	Druhy příjmů dle Zákona o dani z příjmů (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).....	46
10.1.1	Příjmy o.p.s. vyloučeny ze základu daně z příjmů	47
10.1.2	Ostatní příjmy obecně, které jsou u neziskových organizací vyloučeny ze základu daně z příjmů.....	48
10.1.3	Nedaňové náklady vyloučeny ze základu daně z příjmů	48
10.1.4	Příjmy o.p.s., které jsou předmětem daně z příjmů.....	50
10.2	Zjištění základu daně o.p.s.	50
10.3	Účetní režim	53
10.3.1	Účtování dotací, grantů a příspěvků.....	53
10.3.2	Účtování darů	55
11	Diskuse	56

12	Závěr.....	57
I.	Summary.....	59
II.	Seznam použitých zdrojů	61
III.	Seznam tabulek a grafů	63

1 Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma, které je mi blízké, problematika neziskových organizací a jejich financování. Již přes deset let jsem sama členkou neziskové organizace - Základní kynologické organizace. Pro rozsah této práce by však její účetnictví nebylo dostatečné. Proto jsem se obrátila s prosbou o poskytnutí informací na mou současnou práci, obecně prospěšnou společnost, kde jsem před nástupem na mateřskou dovolenou téměř čtyři roky pracovala, a kde mé prosbě vyšli ochotně vstříc.

Neziskové organizace a celý neziskový sektor je oblastí, kde, jak už z názvu vyplývá, není primárním cílem dosahování zisku, ale uspokojování veřejného zájmu nebo potřeb pomocí obecně prospěšných aktivit. Nezastupitelnost a potřeba těchto institucí je každému nejspíš zřejmá. Setkáváme se s různými nadacemi, dětskými domovy, milovníky sportu, hudby či zvířat, nadšenci pro ekologii, rodiče své děti svěřují do zájmových kroužků a jiných dětských organizací. Lidské potřeby a zájmy jsou různé a neziskové organizace se je snaží svou činností podpořit. Jsou v tomto směru nekonečným zdrojem aktivit, radosti a pomoci, a lidé, kteří v té určité nadaci, nadačním fondu, občanském sdružení či obecně prospěšné společnosti pracují a věnují jí svůj čas a úsilí si zaslouží jen a jen obdiv.

Pro neziskové organizace platí mnoho stejných principů jako pro organizace ziskové. Je potřeba mít atraktivní vize, charismatický vůdce, efektivně řízené procesy, spokojené zákazníky či klienty, schopný tým lidí atd. Na stranu druhou se neziskové organizace pohybují ve specifickém prostředí a často uspokojují takové potřeby lidí či společnosti, za které nejsou příjemci služeb schopni či ochotni platit. Specifické je nejen prostředí, ve kterém se pohybují, ale také jejich fungování.

Neziskové organizace se při své činnosti potýkají s mnoha problémy. Každému je většinou jasné, že to, co není konáno pro peněžní zisk, nese problémy s financováním. V dnešní době se často setkáváme s tím, že jsou podporovány pouze velké neziskové organizace, jejichž jméno je všeobecně známé a často zveřejňované, a na čemž strádají organizace menší, jejichž činnost je také potřebná, ale méně viditelná. V posledních letech vzniklo mnoho neziskových organizací různého zaměření, na jejichž podmínkách pro fungování je stále co zlepšovat.

2 Cíle

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnocení různých typů zdrojů financování vybrané neziskové organizace, obecně prospěšné společnosti, a jejich vliv na účetní a daňový režim. K dosažení tohoto hlavního cíle je zapotřebí dalších dílčích cílů.

Základním dílčím cílem je prostudování odborné literatury věnující se dané problematice. Na základě tohoto dílčího cíle jsou v teoretické části přiblíženy neziskové organizace obecně, jejich rozdělení, možné typy financování, důležitost dobrovolníků a fundraisingu v neziskovém sektoru.

Dalším dílčím cílem je analýza klíčování nákladů a výnosů na činnost hlavní a doplňkovou a přiblížení finanční stránky neziskové organizace. V neposlední řadě i změny ve výši provozní dotace vzhledem k jednotlivým pozorovaným rokům a inflacím v předcházejícím roce, mezi dotací a počtu žáků a poměr provozní dotace ke školnému a výnosům z doplňkové činnosti.

3 Charakteristika neziskových organizací

Možná by bylo vhodné začít pár větami o organizacích ziskových. Již z pojmenování těchto organizací je asi každému zřejmé, že jsou tyto organizace založeny za účelem zisku. Většinou podnikají, a nazývají se tedy podniky. Jsou financovány z prodeje určitých statků za cenu, která je vytvářena na základě vztahu nabídky a poptávky na trhu. Mohou být buď státní (spravované státem) nebo soukromé (spravované soukromými fyzickými nebo právníckými osobami).

3.1 Neziskové organizace obecně

Neziskové organizace nejsou v našem právu přesně vymezeny, a jsou tak pojmenovávány různě od nevýdělečných, neziskových až po non profit organizations. Někdy se neziskový sektor označuje jako tzv. „třetí sektor“, což značí, že se jedná o sektor působící mezi státem a trhem.

Podle Růžičkové (2011) jsou neziskové organizace takové organizace, které nebyly založeny nebo zřízeny za účelem podnikání. O jejich činnosti je jiný zájem, ať už státu, společnosti nebo určité skupiny lidí.

Podle Rektoříka (2007) lze neziskové organizace charakterizovat těmito znaky:

Společnými pro všechny typy neziskových organizací:

- jsou právníckými osobami,
- nejsou založeny za účelem podnikání,
- nejsou založeny za účelem produkce zisku,
- uspokojují konkrétní potřeby občanů a komunit (kultura, vzdělávání aj.),
- mohou, ale nemusí být financovány z veřejných rozpočtů.

Společnými jen pro soukromé neziskové organizace:

- mají ze zákona povolenou svoji autonomii ve vztahu k vnějšímu okolí,
- členství v těchto organizacích je realizováno výhradně na principu dobrovolnosti (s výjimkou některých profesních komor),

- vytváří většinou neformální struktury sympatizantů, ale vždy v rámci legislativy, podle které byly založeny a podle které realizují svou činnost. (www. neziskovky.cz)

3.1.1 Nestátní nezisková organizace

Nestátní nezisková organizace (NNO) je definována jako organizace nevytvářející zisk k přerozdělení mezi jeho vlastníky, správce nebo zakladatele. Z této formulace vyplývá, že NNO může zisk vytvářet, ale ten není primárním cílem a musí být zase použit k rozvoji této organizace a plnění jejích cílů. NNO je organizací, která se většinou uchází o dobrovolné příspěvky jiných subjektů. Podle funkcionálního vymezení je NNO účelově zaměřený subjekt reagující na společenskou potřebu v sociální, zdravotní, kulturní, náboženské atd. oblasti. (Boukal, 2009)

Dále Boukal (2009) uvádí definici vymezení NNO dle významných světových autorů L. M. Salamona a H. K. Anheiera: „Kategorií „nestátní neziskový sektor“ L. M. Salamon a H. K. Anheier podrobněji rozumí soubor všech nestátních neziskových organizací v určité zemi, které vyhovují tzv. strukturálně-operacionální definici. Podle této definice musí nestátní nezisková organizace splnit následující kritéria:

- jde o institucionalizovaný, tj formálně organizovaný subjekt. Institucionální podoba může být manifestována i formou pravidelných setkání a existencí jednacích pravidel,
- NNO má soukromoprávní povahu, tj. je institucionálně oddělena od státní správy. To znamená, že ve vedení nestátních neziskových organizací tvořících nestátní neziskový sektor nemohou být státní úředníci a NNO se tak nemohou dostat k zaručené státní podpoře, i když financování z veřejných zdrojů je povoleno,
- NNO nerozděluje zisk, což znamená, že nevrací ani nerozděluje případný zisk ze své činnosti svým vlastníkům či správcům. Pokud nestátní nezisková organizace tvořící nestátní neziskový sektor dosáhne zisku, musí tento zisk opětovně použít na cíle dané posláním této organizace,
- NNO je samosprávný a autonomní subjekt, tj. je schopna řídit sama sebe. Nestátní neziskové organizace mají svá vlastní interní pravidla a nejsou nijak ovládaný zvenčí,

- NNO vzniká dobrovolně, tj. vykonává své činnosti na základě dobrovolného rozhodnutí a nikoli direktivního nařízení státní moci. Dobrovolnost může mít několik forem – dobrovolné členství, dobrovolná činnost jako neplacená práce pro organizaci, dobrovolné placení příspěvků na činnost organizace, dobrovolná čestná funkce ve vedení organizace. (Boukal, 2009)

3.2 Historie neziskových nestátních organizací v českých zemích

Historie neziskových organizací je v českých zemích velmi dlouhá a bohatá. Lidé se zcela přirozeně sdružují do skupin, komunit, celků nebo stavů, a proto se již v dávné historii setkáváme s různými typy církevních organizací (kláštery, náboženská bratrství laiků atd.), s regionálními svazy šlechty, ochrannými svazy měst, řemeslnickými cechy a sdruženími. Spojovacím rysem tohoto sdružování byla společná činnost, resp. příslušnost k určitému řemeslu. V zásadních oblastech, které jsou dnes předmětem zájmu neziskového sektoru (sociální a zdravotní pomoc, vzdělávání), dominovaly až do 18. století církevní organizace. (Novotný, Lukeš, 2008)

3.2.1 Situace v Československu v letech 1918-1938

První dvě desítky let samostatného Československa jsme byli republikou na tehdejší poměry v Evropě zemí poměrně rozsáhlých občanských svobod. V zemi se objevily spolky mezinárodní, pracující na bázi kulturní výměny. Po první světové válce v souvislosti s první pozemkovou reformou začaly vznikat ve větší míře myslivecké spolky – honební společenství a rybářské spolky, které existují do dnešních dnů a jsou velmi rozšířeny a mají nejvyšší počty členů po sportovních organizacích. (Novotný, Lukeš, 2008)

Značný rozvoj prodělávaly spolky turistické. V roce 1888 byl založen „Klub českých turistů“. V roce 1930 vlastnil Klub československých turistů již 90 objektů (chat, hotelů, útulen a restaurací), postavil stovky mostů, rozhleden, označil a vytyčil tisíce kilometrů turistických tras a stezek. V roce 1923 měl Sokol (Československá obec sokolská) 603 903 členů. Vlastnil 843 tělocvičen a za dalších 15 let jich přibýlo dalších cca 600, na příspěvcích vybíral ročně přes milion korun. V roce 1938 bylo

v Československu asi 130 000 sportovních spolků a udává se s cca 2 miliony členů. Od roku 1911 se začal v Čechách rozvíjet skauting, v roce 1914 byl založen první samostatný spolek „Junák – český skaut“. (Novotný, Lukeš, 2008)

Doba od roku 1918 do roku 1938 bývá označována jako „zlatý věk“ spolkového života. Ten dostal první hlubokou ránu okupací našich zemí nacistickým Německem. Po osvobození v roce 1945 se začalo občanské hnutí vzpamatovávat, byly znovu obnoveny zakázané spolky z doby německé okupace. (Novotný, Lukeš, 2008)

3.2.2 Etapy vývoje neziskového sektoru od roku 1989

Rok 1989 přinesl v oblasti neziskového sektoru zásadní změnu. Začaly vznikat tisíce nestátních neziskových organizací a celý sektor prošel od té doby řadou změn, které můžeme rozdělit do čtyř etap:

První etapa: období 1990 – 1992:

Atmosféra doby se odrazila v prvních právních úpravách neziskového sektoru (zákon o sdružování a právní úprava nadací) a v založení Nadačního investičního fondu. Vznikla rada pro nadace jako poradní orgán vlády pro otázky NNO.

Druhá etapa: období 1993 – 1996:

Stát formoval svůj vztah k neziskovému sektoru zpočátku skepticky a rezervovaně (nedostatek vůle rozdělit Nadační investiční fond, váhání nad novým zákonem o nadacích). Státní politika v této době zaostala za vlastním samovolným vývojem neziskového sektoru, přesto státní podpora neziskovému sektoru zůstala stabilní (2 – 3 mld. Kč).

Třetí etapa: období 1997 – 2001:

Vztah státu k neziskovému sektoru se stal intenzivnějším a přesnějším. Nový zákon o nadacích vedl ke konsolidaci nadační sféry, proběhla příprava nových zákonů a zpřesňování dotačních pravidel jednotlivých ministerstev. Byla obnovena činnost Ra-

dy vlády pro nestátní neziskové organizace (RNNO) a došlo k rozdělení prvních finančních prostředků z Nadačního investičního fondu.

Čtvrtá etapa: období 2002 – dnes:

V tomto období došlo ke dvěma velkým změnám. Za prvé byly v rámci reformy veřejné správy vytvořeny kraje, které začaly zásadním způsobem ovlivňovat situaci NNO v regionu. Za druhé přineslo členství v EU výzvu v podobě možnosti navazovat partnerství a využívat fondy EU v rámci aktivit neziskových organizací. (www.czech.cz)

3.3 Neziskové organizace podle zákona

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, uvádí výčet těchto subjektů v § 18 ods. 8, výčet je uvozen slůvkem „zejména“, nejedná se tedy o výčet vyčerpávající:

- zájmová sdružení právnických osob, pokud mají tato sdružení právní subjektivitu a nejsou zřízena za účelem výdělečné činnosti,
- občanská sdružení včetně odborových organizací,
- politické strany a politická hnutí,
- registrované církve a náboženské společnosti,
- nadace a nadační fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- veřejné vysoké školy,
- veřejné výzkumné instituce,
- školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu,
- obce,
- organizační složky státu,
- kraje,
- příspěvkové organizace,
- státní fondy,
- subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon. (Merlíčková Růžičková, 2011)

Od 1. 1. 2014 vstoupila v platnost velká rekodifikace soukromého práva, jejíž součástí je i nový Občanský zákoník a Zákon o obchodních korporacích nahrazující dosavadní Obchodní zákoník. Změny, která tato rekodifikace přinesla, se dotýkají i neziskových organizací:

Z občanských sdružení se stávají spolky:

Nejrozšířenější forma neziskových organizací – občanská sdružení, přestala od 1. ledna 2014 existovat (zákon 83/1990 Sb. o sdružování občanů byl zrušen), místo nich zavádí nový Občanský zákoník právní formu zapsaný spolek (zkratka z.s.). Větší důraz by měl být kladen na spolkovou činnost a členský charakter spolků. Dosavadní sdružení mají tři roky na to, aby uvedla své základní dokumenty i způsoby fungování do souladu s novou právní úpravou. Pokud nebudou schopny nové úpravě vyhovět, mají též možnost transformace na další nové formy ústav nebo sociální družstvo.

Modernější úprava nadací a nadačních fondů:

Přímo v novém Občanském zákoníku najdeme rovněž novou úpravu nadací a nadačních fondů (zákon 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech byl zrušen). Nadace a nadační fondy se staly podmnožinou tzv. fundací, což by měla být sdružení majetku sloužící ke konkrétně vymezenému účelu.

Obecně prospěšné společnosti by měly časem nahradit ústavy:

Nová právní forma ústav, kterou rovněž zavádí nový Občanský zákoník, označuje právnické osoby ustavené za účelem provozování určité společensky prospěšné činnosti. Ústav není členská organizace jako spolek a funguje spíše na zaměstnaneckém principu. Podobně jako dosavadní obecně prospěšné společnosti jsou ústavy vhodné zejména pro poskytování různých druhů veřejně prospěšných služeb. Zákon 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech byl k 1. lednu 2014 zrušen. Nahradila jej nová úprava ústavů obsažená v novém Občanském zákoníku. Stávající obecně prospěšné společnosti se však transformovat nemusí a mohou i nadále fungovat podle zmíněného zrušeného zákona, není však už možné zakládat nové.

Sociální družstva vychází vstříct sociálnímu podnikání:

Odpovědí na rozvoj sociálního podnikání je nová právní forma sociální družstvo, kterou najdeme v Zákoně o obchodních korporacích. Jde o družstva fungující na neziskových principech (nedochází v nich například ke zhodnocování vkladů), sloužit by měla především sociální a pracovní integraci znevýhodněných osob.

Pro evidované právnické osoby (církvní neziskové organizace) zůstává vše při starém:

Evidované právnické osoby se nadále řídí podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech.

Aktuálně tedy existují v České republice následující formy neziskových organizací:

- spolky,
- obecně prospěšné společnosti,
- ústavy,
- nadace,
- nadační fondy,
- evidované právnické osoby (církvní). (www.neziskovky.cz)

3.3.1 Formy neziskových organizací dle nového Občanského zákoníku

1. ledna 2014 nabyl účinnosti zákon 89/2012 Sb., nový občanský zákoník. Předchozí, mnohokrát novelizovaná verze (zákon 40/1964 Sb.), účinná do konce roku 2013, vstoupila v platnost v roce 1964 a po její razantnější úpravě se volalo již mnoho let. (zakony.penize.cz)

Spolky

Spolkům je věnován speciální úpravou pododdíl 2 rozebraný od §214 do §302.

Spolek je v zákoně vymezen v zásadě jeho základními znaky, jimiž jsou např.: samospráva, dobrovolnost členství, oddělení majetkových sfér spolku a jeho členů atd.

Zákon rozděluje činnosti spolků na hlavní a vedlejší. Hlavní činností může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Spolek nemusí být nutně založen za účelem objektivního prosazování obecné či veřejné prospěšnosti. Hospodářská nebo jiná podnikatelská činnost tak bude pouze činností vedlejší a může být vykonávána jen za účelem podpory vlastní spolkové činnosti. (www.esfcr.cz)

Např.: Bílý kruh bezpečí, Fokus, Klokánek, Žirafa

Obecně prospěšné společnosti a ústavy

Nový občanský zákoník zavedl jako nový typ právnické osoby ústav. Jeho právní úprava připomíná o.p.s., a to zejména tím, že může být založen jen za účelem provozování společensky nebo hospodářsky užitečné činnosti. Občanský zákoník umožňuje o.p.s. transformovat se na ústav, nadaci nebo nadační fond. (cs.wikipedia.org)

Název ústavu musí obsahovat slova „zapsaný ústav“, postačí však zkratka „z.ú.“. Ústav vzniká zápisem do veřejného rejstříku. Zisk může ústav použít jen k podpoře činnosti, pro niž byl založen, a k úhradě nákladů na vlastní správu. (business.center.cz)

Např.: Helppes, Pomocné tlapky, Pestrá společnost, PESOS, ADRA, Člověk v tísni

Nadace a nadační fondy

Nadace mohou být založeny k trvalé službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu, k účelu veřejně prospěšnému, dobročinnému nebo i jinému. Nadační fondy se zakládají k účelu užitečnému společensky nebo hospodářsky. (www.donorsforum.cz)

Nejvýznamnější změna spočívá v rozšířené možnosti nadace samostatně podnikat, avšak se zachováním principu, že výdělečnost nadace se nadále považuje za vedlejší a nikdy se nemůže stát účelem hlavním. (www.epravo.cz)

Např.: Nadace Terezy Maxové, Nadace pro transplantace kostní dřeně, Naše dítě, Kapka naděje, KRTEK, VIA

Evidované právnické osoby církevní

Evidovaná právnická osoba podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, může být orgán církve a náboženské společnosti, řeholní instituce nebo jiná církevní instituce osob hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti založené za účelem vyznávání náboženské víry nebo účelové zařízení pro poskytování charitativních služeb. (cs.wikipedia.org)

Např.: Rolnička, AIESEC, Slezská diakonie

3.4 Základní oblasti působení neziskových organizací

Neziskové organizace působí v mnoha veřejně prospěšných oblastech, jako jsou sociální služby, péče o zdravotně postižené, řešení sociálních patologií, ochrana životního prostředí, kultura a ochrana kulturních památek nebo rozvoj komunit. Významnou oblastí neziskové práce je i oblast sportu. (www.czech.cz)

Autoři Frič a Gouli (2001) uvádí ve své knize toto členění působení neziskových organizací:

- kultura a umění: divadla, knihovny, muzea, časopisy atd.,
- sport a rekreace: zájmové a sportovní kluby, myslivecké společnosti atd.,
- vzdělání a výzkum: předškolní výchova, základní a středoškolské vzdělávání, vysoké školy, odborné školství atd.,
- zdraví: nemocnice, rehabilitační zařízení, pohotovosti atd.,
- sociální služby: péče o rodinu, pomoc lidem bez domova, péče o děti a mládež,
- ekologie: ochrana životního prostředí a živočichů, veterinární služby atd.,
- rozvoj obce a bydlení: sbory dobrovolných hasičů, svazy chovatelů, zahrádkářů, bytová družstva,
- ochrana práv a obhajoba zájmů: ochrana spotřebitele, právní poradenství, sdružení měst a obcí,
- politika: politické strany a hnutí,
- organizování dobročinnosti: charitativní organizace, nadace, centra pro dobrovolníky atd.,
- náboženství: mešity, kostely, synagogy atd.,

- mezinárodní aktivity: výměna přátelských a kulturních programů, rozvojové pomoci atd.,
- profesní a pracovní vztahy: profesní podpory a odborové organizace.

4 Zajišťování finančních zdrojů nestátních neziskových organizací

Naplnění poslání nestátní neziskové organizace vyžaduje finanční zdroje. Jejich zajištění je hlavním úkolem financování, za které odpovídá management (většinou u malých subjektů), nebo specializovaný pracovník, tzv. fundraiser (u velkých subjektů). Jde o klíčovou otázku, k jejímuž zodpovězení nestátní nezisková organizace musí vytvářet strategii vedoucí k dlouhodobému (v optimálním případě trvalému) zajištění finančními zdroji. Tvorba strategie znamená, že se nestátní nezisková organizace programově obrací na subjekty, které, přestože většinou nejsou příjemci služeb nestátní neziskové organizace, se chtějí ve větší či menší míře podílet na jejím poslání. Pro nestátní neziskovou organizaci je důležité, aby sympatizující subjekty správně pochopily poslání a cíle organizace. Důležitost tohoto pochopení vzrůstá vzhledem k sílicímu „konkurenčnímu“ prostředí, ve kterém se nestátní neziskové organizace pohybují. Nezbytný je vícezdrojový charakter financování neziskové organizace, roste význam koalic, které neziskové organizace vytvářejí z důvodu stabilizace svých finančních zdrojů. (Boukal, 2009)

4.1 Zdroje financování

Zdroje financování neziskových organizací lze dělit na čtyři hlavní skupiny:

- členské příspěvky;
- příspěvky státního a územních rozpočtů, fondů a nadací (většinou v podobě grantů);
- dary od občanů a firem;
- tržby z vlastní činnosti. (Rektořík, 2007)

Je dobré si uvědomit, že každému z těchto zdrojů odpovídá jiná skupina plátců a tedy i jiná veřejnost. Organizace se bude chovat jinak k vlastním členům, od nichž vybírá příspěvky, a jinak k dárcům (sponzorům), od nichž dostává dary, anebo k zákazníkům, od nichž dostává tržby. I soubor všech použitelných fondů a nadací tvoří určitou, vnitřně strukturovanou veřejnost. Úsilím organizace je pochopitelně být se všemi těmito skupinami zadobře, komunikovat s nimi a jednat dostatečně účinně, aby potřebné prostředky na svou činnost skutečně získala. Právě za poslední zmíněnou aktivitou se

skrýva fundraising. Public Relations a komunikace pro něj připravují vhodnou „půdu“. (Rektořík, 2007)

Pro fungování neziskové organizace ovšem nejsou důležité pouze finanční prostředky, ale i materiální a technické zázemí. To může nezisková organizace za peníze koupit, anebo oslovit zdroje a získat nefinanční podporu (pronájem za zvýhodněných podmínek, firma daruje hrnkové květiny, nezisková organizace je prodá, bezplatné kopírovací služby od firmy pro neziskovou organizaci apod.). (Šedivý, Medlíková, 2009)

4.1.1 Členské příspěvky

U neziskových organizací, které jsou konstituovány na členském principu, tj. především spolky, profesní komory, politické strany i některé církve a náboženské společnosti, družstva, tvoří členské příspěvky pravidelný, předem plánovaný finanční zdroj. (Rektořík, 2007)

Členské příspěvky jsou v podstatě individuální dary členů NNO, kteří však za to na rozdíl od daru dostávají určitou protihodnotu. Jde např. o slevy na vzdělávací semináře, úhradu předplatného časopisu NNO apod. Vybírání členských příspěvků s sebou nenese téměř žádné riziko a není ani náročné na čas, který by pak chyběl pro realizaci poslání, není však příliš „ziskové“. NNO tímto způsobem velké prostředky očekávat nemůže. (Boukal, 2009)

4.1.2 Příspěvky státního a územních rozpočtů, fondů a nadací

Veřejní financování zabezpečují instituce státní správy (ministerstva) a samosprávy. V prvním případě se jedná o financování nestátních neziskových subjektů z veřejných rozpočtů v rámci státní dotační politiky. Charakter státní dotační politiky je zásadní informací pro nestátní neziskové organizace z hlediska optimalizace jejich dosažitelných finančních zdrojů. Druhou možností je financování NNO z krajských, městských a obecních rozpočtů. Jejich význam se v souvislosti s decentralizací samosprávy posiluje. Významným zdrojem financování jsou tyto rozpočty zejména pro NNO regionálního významu. (Boukal, 2009)

Nejdůležitějším zdrojem z této skupiny jsou jednotlivá resortní ministerstva. Mají své grantové systémy a pravidelně, většinou jednou za rok, vyhláší soutěž, kde

se spolky, nadace i obecně prospěšné společnosti mohou ucházet o dotace. Některé typy organizací mají nárok na státní příspěvek ze zákona (církve a náboženské společnosti, politické strany apod.). Dále jsou to např. státní fondy a Grantová agentura České republiky. A v neposlední řadě existují i nejrůznější podpory od městských a krajských úřadů (např. z jednotlivých odborů nebo ze zvláštních fondů zastupitelstev). (Rektořík, 2007)

Novotný, Lukeš (2008) zjišťovali, kolik % z celkových zdrojů NNO připadá právě na státní správu a samosprávu. Výsledek byl, že tento zdroj je jednoznačně nejčastěji se vyskytující a dosahuje 39,29%.

4.1.3 Dary od občanů a firem

Podle statistických údajů USA lze zjistit, že podíl individuálních dárců na celkovém součtu sponzorských darů dosahuje kolem 80%. Sem patří např. členové organizace, dobrovolníci, příbuzní cílových skupin, předplatitelé časopisu či lidé podobných zájmů. Individuální dárci se i pro neziskové organizace stávají stále zajímavějším zdrojem peněz a jen na nich záleží, zdali se jim podaří je oslovit a získat pro spolupráci. V případě malých firem a soukromých podnikatelů pak vše záleží na osobním jednání s nimi. Není vhodné žádat jen o peníze. Pro většinu z nich je jednodušší poskytnout zdarma své služby nebo své výrobky. (Rektořík, 2007).

Individuální dárcovství je zásadní oblastí, která musí být strategicky pokryta. Vedení NNO musí průběžně zvažovat formu oslovení veřejnosti tak, aby se z ní stala tzv. „sympatizující veřejnost“. Firmy (podniky) jsou dalšími klíčovými subjekty spolupracujícími s NNO. NNO musí vazbě k podnikům věnovat maximální pozornost. U každého podniku se setkáváme s chápáním spolupráce s NNO jako součástí reklamy, jako cesty vedoucí k daňovým úlevám, jako prostředku k uspokojení ředitele podniku. (Boukal, 2009)

Částky, které lidé věnují neziskovým organizacím, obvykle nejsou příliš vysoké. U dvou třetin dárců (67%) celková hodnota daru, ať už finančního či věcného, nepřesáhne obnos 700 Kč. Zhruba každý desátý občan (13%) poskytne nějaké neziskové organizaci dar v hodnotě od 700 do 1.400 Kč. Dar vyšší ceny (nad 4.000 Kč) věnuje neziskovým organizacím cca 5% lidí. Své dary dedikují občané především dětem (49%),

tělesně handicapovaným (35%) nebo lidem postiženým přírodní katastrofou (24%). (www.neziskovky.cz)

4.1.4 Tržby z vlastní činnosti

Jednou z cest zajišťujících samofinancování je prodej vlastních výrobků. Některé NNO řídí např. chráněné dílny, v nichž pracují v rámci terapeutických programů klienti postižení nějakou nemocí či tělesnou vadou. Tržby za prodané výrobky (např. keramika, obrázky, jiné ruční práce) mohou být důležitým finančním zdrojem. (Boukal, 2009)

Příjmy z vlastní činnosti jsou druhým nejčastěji využívaným zdrojem financování (13,1% z celkových zdrojů NNO). NNO v drtivé většině získávají finanční zdroje prostřednictvím poskytování služeb. Velký podíl na příjmech NNO mají také finanční toky plynoucí z kurzů, školení a dalších akcí, které organizace pro své klienty pořádají v rámci vzdělávání. Mezi další alternativu získávání finančních zdrojů patří prodej produktů, které vyrobí přímo klienti dané organizace. Některé organizace poskytují své prostory k pronájmu jiným subjektům, nebo poskytují ubytování. (Novotný, Lukeš, 2008)

Sem lze zařadit jednak prodej vlastních výrobků (např. organizace provozuje chráněnou dílnu pro tělesně postižené či vlastní farmu, kde se pěstují zemědělské produkty) a každou další hospodářskou činnost (poradenství, kurzy, služby související s využitím výpočetní techniky atd.). Dále jsou to nejrůznější burzy, plesy, aukce, loterie a řada dalších akcí. (Rektořík, 2007)

4.2 Vícezdrojové financování

Jednou ze základních podmínek úspěšného fungování NO – a tedy i jedním z klíčových úkolů fundraisingu – je vícezdrojové financování, tzn. nutnost zajistit pro neziskovou organizaci více zdrojů, ze kterých je financována, aby nebyla závislá pouze na jednom z nich. Tady nejde jenom o počet jednotlivých typů zdrojů, ale také o jejich poměrné zastoupení. V praxi se setkáváme velmi často s případy, kdy NO čerpají finance z většího počtu zdrojů, ale jeden z nich je dominantní, existence organizace je na něm závislá, a tudíž je nestabilní. (Šedivý, Medlíková, 2009)

Pro dlouhodobou udržitelnost NO je vícezdrojové financování nezbytnou životní nutností. Nezáleží pouze na počtu zdrojů, ale také na jejich procentuálním zastoupení v celkovém portfoliu finančních zdrojů – má-li třeba nezisková organizace po dobu tří let 70% financí z Evropské unie, 10% od firemních dárců, 15% z prodeje svých služeb a 5% od individuálních dárců, je jasné, že po skončení projektu EU bude její finanční stránka dosti otřesena. Taková organizace má před sebou dvě možnosti: 1. pokrýt chybějící finance z ostatních zdrojů; 2. Zásadně omezit svoji činnost, tzn. poskytování služeb (což může přinést značná rizika – propouštění lidí, ztrátu dárců atd.). (Šedivý, Medlíková, 2009)

Budování struktury finančních zdrojů je pro nestátní neziskové organizace jejich dlouhodobým strategickým rozhodnutím. Vzhledem k významu této skutečnosti je nutné zdůraznit vícezdrojový charakter financování nestátní neziskové organizace. Tento fakt obvykle vede ke kombinaci veřejného financování s financováním z neveřejných zdrojů, přičemž se každá nestátní nezisková organizace musí snažit o optimální kombinaci dosažitelných finančních zdrojů. (Boukal, 2009)

Autoři Novotný a Lukeš (2008) při psaní své knihy prováděli výzkum, zda organizace používají více finančních zdrojů a jedná-li se v této oblasti o více-zdrojové financování s tím i o diverzifikaci rizika finančního nezabezpečení hlavních činností. V dotazníku nabídli 10 možných zdrojů a možnost případně označit i procentní podíly těchto zdrojů. Pořadí zdrojů, které vyplynulo z dotazníku, uvádí tabulka č. 1.

Tabulka č. 1 – Pořadí nejvíce využívaných finančních zdrojů

Název zdroje	Průměr (% z celkových zdrojů NNO)
Státní správa a samospráva	39,29
Z vlastní činnosti	13,1
Podnikatelé a obchodní společnosti	11,0
Členské příspěvky	10,4
Z jiné činnosti	7,9
Individuální dárci	7,6
Nadace a nadační fondy	6,2

Zdroj: Novotný, Lukeš (2008) – vlastní zpracování.

4.3 Fundraising

Fundraising (česky „vypěstování fondů“) je specifický pojem úzce svázaný s neziskovým sektorem. Můžeme ho definovat jako systematické získávání finančních i nefinančních zdrojů pro konkrétní neziskovou organizaci na obecně prospěšnou činnost, kterou vyvíjí. Fundraising probíhá v kontextu celkové činnosti nestátní neziskové organizace, na jejímž vrcholu je její poslání. Jeho úkolem je zajistit finanční prostředky nutné k naplnění tohoto poslání. Zároveň je nutno pokrýt i činnosti (provoz), které bezprostředně nesouvisejí s naplněním poslání NNO. Význam financování je pro NNO celkově klíčový. Přiměřené postavení mu však přisuzuje management zejména ziskově orientovaných podniků. Je nutné si však uvědomit, že management NNO má ve srovnání s managementem podniku mnohem menší možnosti ovlivnit finanční situaci organizace. Mnohdy pro NNO není možné získat prostředky prodejem zboží nebo služeb (není možné samofinancování) a NNO je pak závislá čistě na externích zdrojích. V tomto případě nabývá na významu fundraising. (Boukal, 2013)

Po založení neziskové (především soukromé) organizace, bývá zpočátku jediným zdrojem „jen“ lidské nadšení a dobrovolná práce. Velmi brzy však každá organizace zjistí, že pokud chce pracovat dobře a profesionálně, nezbyvá než svou činnost zabezpečit i finančně. Začne se tedy poohlížet po nějaké státní dotaci, nadačním grantu či movitějším podnikateli ve svém městě. Většinou se podaří nějaké peníze pro začátek získat. Ale co dál? Nelze například přijmout nového zaměstnance s upozorněním, že příští rok možná nebude na výplaty, nebo provozovat telefonickou poradnu a strachovat se, že příští měsíc bude odpojen telefon, z důvodu neplacení. Získávání prostředků, fundraising, se proto stává běžnou součástí práce každé neziskové organizace. (Rektořík, 2007)

Fundraising je možné tedy definovat jako získávání prostředků, resp. hledání zdrojů, které má pomoci především neziskovým organizacím zbavit se nedostatku prostředků. Fundraising tedy zahrnuje různé metody a postupy jak získat finanční a jiné prostředky na činnost neziskových organizací. (Rektořík, 2007)

Fundraising je systematická činnost, jejímž výsledkem je získání zejména finančních prostředků na činnost organizace nebo jednotlivce. Organizací bývá zpravidla nevládní nezisková organizace, rozpočtová nebo příspěvková organizace (škola, ne-

mocnice, zařízení sociální péče), obec, mikroregion, kraj nebo i podnikatelská právnická osoba. (www.fundraiser.cz)

4.3.1 Fundraising jako plánovaný proces

Získávání peněz je dlouhodobý proces. Měl by proto začínat efektivním plánováním a končit podrobným zhodnocením, na jehož základě je možné zjistit, které z výše uvedených metod jsou nejúčinnější a nejvíce vyhovují oběma stranám. Při plánování fundraisingu by měl být dodržen následující postup:

- definovat poslání organizace – stručně, jasně, výstižně, aby s ním byl srozuměn každý člen organizace a uměl ho reprodukovat,
- určit konkrétní a měřitelné cíle – dárci bude jasné, že jsou dosažitelné,
- vypracovat realizační a časový plán aktivit, na základě čehož se zpracuje roční rozpočet,
- ověřit, zda organizace skutečně reaguje na potřeby ve společnosti,
- uvažovat o zapojení dobrovolníků do fundraisingových akcí,
- vybrat pro danou situaci nejvhodnější fundraisingové metody,
- sestavit seznam možných zdrojů
- specifikovat okruh dárců,
- požádat o dar,
- informovat dárce o použití jeho daru,
- snažit se o obnovení nebo zvýšení daru. (Rektořík, 2007)

4.3.2 Způsoby fundraisingu

Mezi hlavní způsoby získávání peněžních darů patří:

- hromadný (formální) adresný nebo neadresný dopis,
- vyhlášení veřejné sbírky,
- benefiční akce,
- osobní dopis či telefonický rozhovor,
- písemná žádost o grant,
- fundraising „od dveří ke dveřím“,
- osobní návštěva (Rektořík, 2007)

4.3.3 Fundraising on – line

Internet se stal natolik významným fenoménem, že ani neziskové organizace ve všech svých právních formách si nemohou dovolit jej nevyužívat. Internet je možné využívat v mnoha různých formách. Nejsou to jen www stránky. Sedláček (2006) hovoří o službách internetu a uvádí následující:

- elektronická pošta,
- World wide web,
- FTP (služba, která slouží k přenosu souborů),
- adresné a neadresné konference,
- telefonování přes internet,
- instant messaging (pro on-line komunikaci je možné využít programy jako ICQ),
- další služby – diskusní skupiny, Telnet, videokonference, streaming audia a videa a další specializované služby. (Boukal, 2013)

Na online fundraising lze nahlížet z velmi širokého úhlu jako na veškerou online aktivitu a prezentaci neziskové organizace, prezentaci NNO ve světě internetu. Pozor, nemusí a nejedná se pouze o webové stránky organizace, i když jsou jedním z nejdůležitějších nástrojů. Do online fundraisingu patří také pravidelné newslettery a využití email marketingu, prezentace na sociálních sítích apod. Velkou výhodou online fundraisingu jsou nepříliš vysoké vstupní náklady a možnost začít získávat dary téměř ihned. Ano, strategie je vždy nutná, ale velká variabilita online prostředí vám umožní rychlé testování úspěšnosti konkrétních technik, vyhodnocování výsledků a související získaná data tak snadno a rychle využijete pro případné změny vaší online fundraisingové strategie. Platí, že online fundraising je novou metodou pro získávání prostředků na činnost NNO. Stejně jako u jiných metod proto platí, že kdo se online fundraisingu alespoň trochu nevěnuje, nedosáhne takových výsledků jako organizace s promyšlenou strategií a zacílením své prezentace v online světě. Zázraky se bohužel ani v tomto případě nedějí... (www.darujme.cz)

4.3.4 Domácí veřejné rozpočty, fondy EU jako cíl fundraisingu

Řada českých NNO je poměrně výrazně závislá na zdrojích poskytnutých z veřejných rozpočtů. Proto nelze opomenout fundraising zaměřený na veřejné rozpočty. Spolupráce se správci veřejných rozpočtů bude vždy nedílnou součástí financování NNO.

Domácí veřejné rozpočty

Mezi fundraisingové aktivity českých NNO je řazena i spolupráce s veřejnými rozpočty. Fundraising, jak již bylo uvedeno na začátku, je chápán v České republice šířeji než v zemi svého zrodu USA. Veřejné rozpočty jsou důležitým cílem fundraisingových aktivit NNO. Z fundraisingového hlediska je nutné jmenovat zejména rozpočty ministerstev, rozpočty krajů a municipalit (místní rozpočty) a státní fondy.

➤ Rozpočty ministerstev

Vláda České republiky každoročně vydává usnesení vymezující hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO. Pro rok 2013 šlo o patnáct základních oblastí, mezi něž patří kultura, sociální služby, životní prostředí a udržitelný rozvoj, rodinná politika, vzdělávání atd. Tyto oblasti jsou rozděleny do konkrétních dotačních programů, které jsou financovány z rozpočtů jednotlivých ministerstev. Ministerstvo kultury např. zajišťuje dotační Program kulturní aktivity a Program podpory významných a mimořádných kulturních akcí, Program stálých profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů atd. Podmínky přijetí žádosti o dotaci ze strany NNO včetně časových dispozic jsou zveřejňovány na webu Ministerstva kultury a všech dalších ministerstev. Úkolem fundraisera NNO je vyhledávat tyto výzvy a případně podávat příslušné žádosti. Stejným způsobem se NNO může obracet na krajské a místní rozpočty, případně na specifické státní fondy.

➤ Krajské rozpočty

Krajské zřízení bylo v ČR obnoveno v roce 2000 nabytím účinností ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky. Ústava stanoví, že území ČR se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky (ÚSC), a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Tvorbu, po-

stavení, obsah a funkce rozpočtů ÚSC upravuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, tzv. malá rozpočtová pravidla (MRP).

Fondy EU jako zdroj financování NNO

Česká republika vstoupila do Evropské unie roku 2004. Ještě před tímto rokem mohla využívat finanční prostředky z fondů tzv. předvstupní pomoci. Jednalo se o programy PHARE, ISPA a SAPARD. Této možnosti využilo už v této době mnoho neziskových organizací.

Pro získání prostředků z fondů EU musí organizace předkládat dobře zpracované projektové dokumenty. V této souvislosti je nutné si uvědomit, že u většiny programů se předpokládá určitá míra kofinancování, prostředky na projekt v plné výši jsou získávány jen zcela výjimečně.

➤ **Strukturální fondy**

Strukturální fondy se používají jako nástroj k dosažení sociální a ekonomické soudržnosti (koheze) zemí Evropské unie. Finanční zdroje z těchto fondů jsou poskytovány na projekty méně rozvinutým regionům EU, tedy těm regionům, které se potýkají s problémy souvisejícími například s modernizací politik a systémů vzdělávání. Ke strukturálním fondům patří:

Evropský regionální rozvojový fond (ERDF)

Využívá se k pomoci zaostávajícím regionům a průmyslovým oblastem, prostředky plynou především do zlepšení infrastruktury, vytváření dalších pracovních míst a podpory vědy a výzkumu v regionu.

Evropský sociální fond (ESF)

Je „nejstarším“ ze strukturálních fondů, financuje projekty, které např. pomáhají řešit nezaměstnanost a pomáhají znevýhodněným skupinám osob zapojit se do pracovního procesu a vymanit se ze sociálního vyloučení apod. (Boukal, 2013)

5 Legislativa

Vedení účetnictví neziskových organizací se řídí následujícími zákony a právními předpisy:

- zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláškou č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláškou č. 410/2009 Sb., pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláškou č. 507/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, pro účetní jednotky účtující v soustavě jednoduchého účetnictví,
- Českými účetními standardy pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání č. 401 až 414 a Českými účetními standardy pro územně samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu č. 701 až 704.

5.1 Prováděcí vyhláška č. 504/2002 Sb.

Od 1. ledna 2014 jsou účinné novely prováděcích vyhlášek k zákonu o účetnictví v souvislosti s rekodifikací soukromého práva – vyhlášky č. 500 až 504/2002. Vyhláška 504/2002 se týká účetních jednotek, u kterých hlavním předmětem není podnikání, a na které se vztahují zvláštní právní předpisy. Týká se tedy i obecně prospěšných společností. Tato vyhláška stanovuje pro vedení účetnictví v plném rozsahu následující:

- rozsah a způsob sestavování účetní závěrky,
- uspořádání, označování a obsahové vymezení položek majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv v účetní závěrce,
- uspořádání, označování a obsahové vymezení nákladů a výnosů a výsledku hospodaření v účetní závěrce,
- uspořádání a obsahové vymezení vysvětlujících a doplňujících informací v příloze účetní závěrky,

- směrnou účtovou osnovu,
- účetní metody.

Na vyhlášku 504/2002 navazují České účetní standardy pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činností není podnikání, a to konkrétně standardy č. 401 - 413.

5.2 České účetní standardy

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 504/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- 401 - účty, účtování na účtech a vnitroorganizační účetnictví
- 402 - otevírání a uzavírání účetních knih a účetní závěrka
- 403 - inventarizační rozdíly
- 404 - kursové rozdíly
- 405 - deriváty
- 406 - cenné papíry, podíly a směnky
- 407 - opravné položky k pohledávkám, rezervy a pohledávky po lhůtě splatnosti
- 408 - krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry
- 409 - dlouhodobý majetek
- 410 - zásoby
- 411 - zúčtovací vztahy
- 412 - náklady a výnosy
- 413 - vlastní zdroje a dlouhodobé závazky

Cílem tohoto standardu je obecně vymezit podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, účty, účtování na účtech, vnitroorganizační účetnictví za účelem docílení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami. (www.annojmk.cz)

6 Metodika

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnocení různých typů zdrojů financování vybrané neziskové organizace a jejich vliv na účetní a daňový režim. Tato bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

Pro teoretickou část práce je čerpáno jak z odborné literatury, tak z webových stránek, které jsou v dnešní době nepostradatelné a jsou zdrojem nepřehledného množství informací. V praktické části je jedním z hlavních zdrojů vlastní pozorování a osobní zainteresovanost. Dále pak vnitřní dokumenty a podklady získané od neziskové organizace.

Úvodní část praktické části se věnuje představení neziskové organizace, vyjmenováním jejích poskytovaných služeb a podmínky poskytování těchto služeb.

Praktická část je zaměřena na zdroje financování obecně prospěšné společnosti a jejich zhodnocení pomocí horizontální a vertikální analýzy za vybraných 5 let činnosti neziskové organizace, od roku 2009 do roku 2013.

Horizontální analýza vyjadřuje změny mezi dvěma po sobě jdoucími obdobími. Tato analýza přejímá přímo data, která jsou získávána nejčastěji z účetních výkazů (rozvahy podniku a výkazu zisku a ztráty), příp. z výročních zpráv. Vedle sledování změn absolutní hodnoty vykazovaných dat v čase (obvykle s retrospektivou 3 až 10 let) se zjišťují také jejich relativní (procentní) změny (tzv. technika procentního rozboru).

Potřebné vzorce k výpočtu horizontální analýzy jsou uvedeny níže:

- Relativní změna: $(\text{hodnota}_{t+1} - \text{hodnota}_t) / \text{hodnota}_t * 100$
- Absolutní změna: $\text{hodnota}_{t+1} - \text{hodnota}_t$ (Sedláček, 2011)

Vertikální analýza se týká vždy jednoho konkrétního roku a ukazuje procentuelní podíl jednotlivých položek k celkové sumě. Při této analýze se posuzují jednotlivé komponenty majetku a kapitálu, tzv. struktura aktiv a pasiv podniku. Ze struktury aktiv a pasiv je zřejmé, jaké je složení hospodářských prostředků potřebných pro výrobní a obchodní aktivity podniku a z jakých zdrojů (kapitálu) byly pořízeny. Na schopnosti vytvářet a udržovat rovnovážný stav majetku a kapitálu závisí ekonomická stabilita podniku. Výhodou vertikální analýzy je, že nezávisí na meziroční inflaci a umožňuje tedy srovnatelnost výsledků analýzy z různých let.

Vzorec pro výpočet vertikální analýzy:

- Složení zdrojů = hodnota / celková suma hodnot * 100 (Sedláček, 2011)

Dalším úkolem praktické části je analýza klíčování nákladů a výnosů na činnost hlavní a doplňkovou, znázornění změn ve výši provozní dotace vzhledem k jednotlivým pozorovaným roků a inflacím v předcházejícím roce, mezi dotací a počtem žáků a poměr provozní dotace ke školnému a výnosům z doplňkové činnosti.

7 Představení vybrané neziskové organizace

Nezisková organizace, vybraná pro tuto bakalářskou práci, zahájila svou činnost v roce 1997 jako nadace. V souladu s novými zákony upravující činnost neziskového sektoru se v roce 1998 tato nadace přeměnila na obecně prospěšnou společnost. Obecně prospěšná společnost byla založena na dobu neurčitou.

7.1 Zdroje o.p.s. dle zakládací listiny

- o.p.s. může získávat dotace ze státního rozpočtu, rozpočtu obce, případně rozpočtu jiných územních orgánů nebo ze státního fondu, z fondů EU, nadací a nadačních fondů;
- o.p.s. může přijímat příspěvky a dary od fyzických nebo právnických osob z ČR nebo jiných států;
- o.p.s. může získávat příjmy z hlavních a doplňkových činností.

7.2 Druh obecně prospěšných služeb nabízených o.p.s.

Hlavní obecně prospěšnou činností o.p.s. je zejména poskytovat v souladu s příslušnými právními předpisy obecně prospěšné služby v oblasti výchovy a vzdělání:

- základní vzdělání, zabezpečuje rozumovou výchovu ve smyslu vědeckého poznání a v souladu se zásadami vlastenectví, humanity a demokracie;
- rozšířenou výuku jazyků;
- školní družinu;
- školní klub;
- školní jídelnu – výdejnu.

7.3 Doplňková činnost o.p.s.

Kromě obecně prospěšných služeb, k jejichž poskytování byla založena, může o.p.s. vykonávat i jiné činnosti („doplňková činnost“) za podmínky, že doplňkovou činností bude dosaženo účinnějšího využití prostředků o.p.s. a zároveň tím nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb.

O.p.s. může vykonávat tyto doplňkové činnosti:

- poskytuje hostinské služby;
- poskytuje realitní služby;
- poskytuje ubytovací služby;
- zajišťuje celoživotní vzdělávání;
- zajišťuje další vzdělávání pedagogických pracovníků;
- zajišťuje přístup k širokopásmovému internetu;
- pořádá kulturní produkce, zábavy a provozuje zařízení sloužící zábavě;
- specializovaný maloobchod a maloobchod se smíšeným zbožím.

7.4 Podmínky poskytování obecně prospěšných služeb

O.p.s. poskytuje obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek. Pořadí vyřizování požadavků na poskytnutí služeb společnostmi se řídí a) datem doručení požadavku společností nebo b) po důkladném posouzení a zvážení všech okolností konkrétního případu orgány společnosti (školská rada nebo správní rada nebo ředitel).

Obecně prospěšné služby o.p.s. mohou být poskytovány i za úplaty. Ceny se stanoví pro příjemce jednotlivých druhů služeb jednotně. Výše úplaty se stanoví zpravidla tak, aby byly pokryty alespoň náklady spojené s poskytováním dané služby. S cenami služeb bude seznámen každý klient.

O.p.s. je nezisková organizace. V případě, že nabude jakéhokoli příjmu, je oprávněna je použít jedině pro cíle o.p.s.

7.5 Orgány o.p.s.

- správní rada – 6 členů, funkční období tříleté;
- dozorčí rada – 3 členové, funkční období tříleté, kontrolní orgán o.p.s.;
- ředitel – statutární orgán

8 Zdroje financování obecně prospěšné společnosti

Do této kapitoly bakalářské práce je zařazeno přiblížení a zhodnocení různých druhů financování vybrané o.p.s. za posledních 10 let získané z výročních zpráv této organizace. Výnosové položky organizace za posledních 10 let jsou uvedeny v tabulce č. 2. Údaje potřebné pro horizontální a vertikální analýzu jsou brány za posledních 5 let činnosti o.p.s. (roky 2009 – 2013).

Tabulka č. 2 - Výnosy o.p.s. v letech 2004 – 2013 (v tis. Kč)

Výnosové položky	2004	2005	2006	2007	2008
Celkové výnosy	7.962	9.186	11.228	12.821	13.210
z toho provozní dotace	5.984	6.783	7.930	8.767	8.878
Tržby za školné hrazené rodiči, OÚ	1.175	1.304	1.575	1.632	1.691
Účelové příspěvky a dotace provozní	85	276	457	85	80
Dotace ROP JZ	-	-	-	-	131
Tržby - doplňková činnost	318	429	434	681	655
Úroky	1	1	2	1	2
Tržby za obědy	-	-	264	535	566
Účetní odpisy majetku 2003 - 2006	-	-	-	402	233
Ostatní výnosy	323	376	518	698	763
Dary	74	17	48	-	211

Výnosové položky	2009	2010	2011	2012	2013
Celkové výnosy	14.294	15.890	16.544	17.820	17.153
z toho provozní dotace	9.694	9.762	10.158	10.485	10.631
Tržby za školné hrazené rodiči, OÚ	1.702	1.892	1.931	1.953	1.929
Účelové dotace	17	12	65	-	95
Dotace OPVK	-	1.299	1.163	2.053	1.646
Dotace ROP JZ	17	-	-	-	-
Tržby - doplňková činnost	630	596	596	577	602
Úroky	2	2	1	3	2
Tržby za obědy	724	755	912	941	949
Odpisy	628	715	697	659	355
Ostatní výnosy	860	840	1.016	1.134	878
Dary	20	17	5	15	75

Zdroj: Výkazy o.p.s. – vlastní zpracování.

Doplnění k tabulkám:

1) Provozní dotace - dotace pro soukromé školy od MŠMT podle počtu dětí a vyhlášených normativů, zasílá krajský úřad. Normativy na aktuální školní roky jsou uvedeny na internetových stránkách: <http://www.msmt.cz>. Částky určené na jednoho žáka jsou určeny podle druhu školy, podle toho, zda škola provozuje školní klub či družinu, podle jídelny – vývařovny či výdejny a mnoha dalších aspektů. Z tabulky je zřejmé, že provozní dotace každým rokem mírně rostou.

2) Školné, OÚ – školné stanovuje správní rada o.p.s. a rodiče je platí na základě podepsané smlouvy o vzdělávání. Příspěvky na provoz od obecních úřadů (dle Školského zákona) byly v roce 2013 zrušeny. Částky, které nezisková organizace obdržela za školné, a od obecních úřadů v jednotlivých letech také mírně rostou.

3) Účelové dotace – dotace od města, Krajského úřadu, NAEP (<http://www.naep.cz>), ACES (<http://www.msmt.cz>). Dle toho, kdo vypíše grant a zda o.p.s. podá žádost. Tyto dotace se drží přibližně na stejné úrovni, výjimkou jsou roky 2005 a 2006, kde je vidět vysoký nárůst těchto dotací a roky 2009, 2010 a 2012, kde je naopak zaznamenán celkem velký pokles oproti ostatním rokům.

4) Dotace OPVK - <http://www.op-vk.cz>, vypisují převážně neinvestiční dotace, o.p.s. musí vést oddělené účetnictví, zvláštní bankovní účet...

5) Dotace ROP - <http://www.rr-jihozapad.cz>, vypisují výzvy (většinou investiční dotace), pokud je o.p.s. dle výzvy oprávněným žadatelem může podat žádost a čekat na schválení či vyřazení. Také nutnost vedení odděleného účetnictví, zvláštní bankovní účet...

6) Tržby – doplňková činnost - začala nabývat vyšších čísel od září roku 2006, kdy začala organizace nově nabízet přístup k širokopásmovému internetu, otevřela dveře ubytovacího zařízení, byla rozšířena nabídka jazykových kurzů a zaveden příležitostný podnájem tělocvičny a kinosálu. V neposlední řadě také v tomto roce zahájila svou činnost školní jídelna – výdejna a pořádání filmových festivalů.

7) Odpisy – stanoveny dle směrnice, dle předpokládané životnosti. O.p.s. má odpisy celkem vysoké, kvůli velkému množství majetku pořízeného z dotací viz. výše, u majetku pořízeného z dotace se proti účetním odpisům rozpouští příslušný účet 901 do výnosů – na účet 649.

8) Ostatní výnosy – řadí se sem příspěvky žáků na pobyty, tržba za školní mléko, příspěvky žáků na zkoušky. U této položky je zřejmé, že každým rokem mírně vzrůstá, výjimkou je pouze rok 2013.

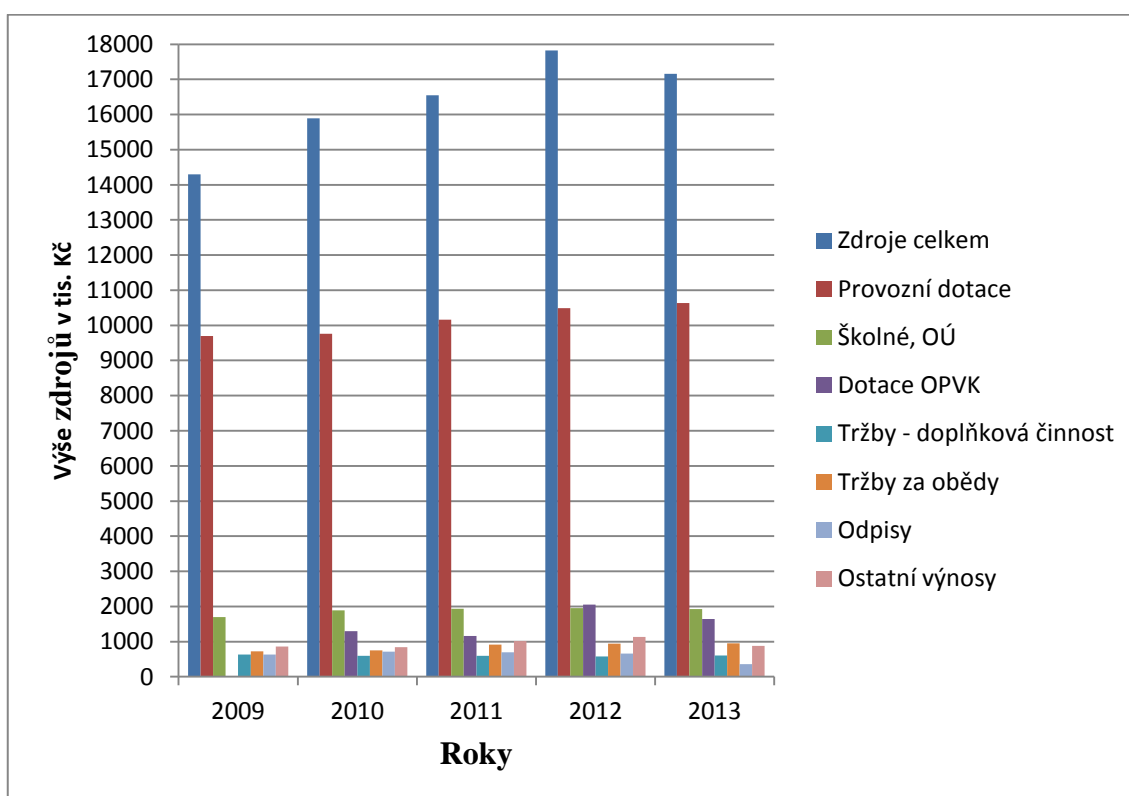
V roce 2007 o.p.s. podala v rámci 2. Výzvy Regionálního operačního programu NUTZ II. Jihozápad 1. Projekt, který byl regionální radou doporučen k podpoře. Cílem tohoto projektu byla modernizace budovy o.p.s., vybudování nových prostor, zlepšení vybavení celé budovy pro zkvalitnění poskytování služeb. Realizace projektu byla zahájena v červnu 2008 a skončena v říjnu 2010.

V lednu 2010 byla zahájena realizace dvou dalších projektů a v září 2010 realizace v pořadí již čtvrtého projektu. Všechny tyto tři projekty byly financované z OPVK (Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost) a probíhali do roku 2012.

V polovině roku 2012 byl zahájen další, již pátý projekt. Také tento projekt je financován z OPVK.

V září roku 2013 byl zahájen nový, v pořadí šestý projekt, taktéž financován z OPVK.

Graf č. 1 – Grafické znázorněných vybraných zdrojů financování za období 2009 – 2013 (v tis. Kč)

Zdroj: Výkazy o.p.s. – vlastní zpracování.

Z grafu č. 1 je patrné, že celkové zdroje každým rokem rostou, s výjimkou roku 2013, kde oproti roku 2012 mírně poklesly. Z grafu je dále vidět, že hlavním zdrojem financování jsou v o.p.s. provozní dotace, které jsou téměř čtyřikrát vyšší než další zdroje financování. Absolutní a relativní změny celkových zdrojů ukazuje tabulka č. 3.

Tabulka č. 3 – Absolutní a relativní změny celkových zdrojů v letech 2009 – 2013 (v % a v tis. Kč)

	2010/2009		2011/2010		2012/2011		2013/2012	
	Rel. změna (v %)	Abs. změna (v tis. Kč)	Rel. změna (v %)	Abs. změna (v tis. Kč)	Rel. změna (v %)	Abs. změna (v tis. Kč)	Rel. změna (v %)	Abs. změna (v tis. Kč)
Zdroje celkem	11,17	1.596,-	4,12	654,-	7,71	1.276,-	-3,74	-667,-

Zdroj: Výkazy o.p.s. – vlastní zpracování.

Mezi roky 2009 a 2010 je vidět nárůst celkových zdrojů ve výši 1.596,- tis. Kč, v procentuelním vyjádření je to změna o 11,17 %. V roce 2011 byl nárůst v absolutních číslech oproti roku 2010 o 654,- tis. Kč, v procentech tedy o 4,12 %. Rok 2012 ukazuje druhý nejvyšší nárůst za sledované období. V procentuelním vyjádření je to nárůst o 7,71 % a v absolutních číslech o 1.276,- tis. Kč. Jediný pokles celkových zdrojů je vidět v roce 2013, kdy celkové zdroje poklesly o 667,- tis. Kč, tedy o 3,74 %.

8.1 Horizontální analýza

Horizontální analýza se běžně používá k zachycení vývojových trendů ve struktuře majetku i kapitálu podniku. Je nejčastěji používanou metodou při vypracování zpráv o hospodářské situaci podniku a o jeho minulém i budoucím vývoji. Tuto analýzu zachycuje tabulka č. 4, která zaznamenává relativní a absolutní změny v letech 2009 až 2013 důležitých výnosových položek. Relativní změny jsou zaokrouhleny na dvě desetinná místa.

Tabulka č. 4 – Horizontální analýza zdrojů financování za roky 2009 – 2013 (v % a v tis. Kč)

Zdroje financování	2010/2009		2011/2010		2012/2011		2013/2012	
	Rel. změna (v %)	Abs. změna (v tis. Kč)	Rel. změna (v %)	Abs. změna (v tis. Kč)	Rel. změna (v %)	Abs. změna (v tis. Kč)	Rel. změna (v %)	Abs. změna (v tis. Kč)
Provozní dotace	0,70	68	4,06	396	3,22	327	1,39	146
Školné, OÚ	11,16	190	2,06	39	1,14	22	-1,23	-24
Dotace OPVK	-	1.299	-10,47	-136	76,53	890	-19,82	-407
Doplňková činnost	-5,40	-34	0	0	-3,19	-19	0,04	25
Tržby za obědy	4,28	31	20,79	157	3,18	29	0,85	8
Odpisy	13,85	87	-2,52	-18	-5,45	-38	-46,13	-304
Ostatní výnosy	-2,33	-20	20,95	176	0,12	118	-22,57	-256
Celkové výnosy	11,17	1.596	4,12	654	7,71	1.276	-3,74	-667

Zdroj: Výkazy o.p.s. – vlastní zpracování.

Z tabulky je zřejmé, že provozní dotace dosáhly největšího nárůstu v roce 2011, kdy oproti roku 2010 je relativní změna v celkové výši dotace o 4,06 %. Druhý největší nárůst těchto dotací je vidět v roce 2012, kdy se oproti roku 2011 zvýšily o 3,22 %. V absolutním vyjádření je to o 327 tis. Kč více než v roce 2011. Tržby za školné a příspěvky od obecních úřadů zaznamenaly největší změnu v roce 2010, a to celkem o 11,16 % oproti roku 2009. V roce 2011 zaznamenaly tyto tržby nárůst o 2,06 % vzhledem k roku 2010, a v roce 2012 o 1,14 % oproti roku 2011. Naopak pokles těchto

tržeb a příspěvků je vidět v roce 2013, kdy byly příspěvky od obecních úřadů zrušeny. V tomto roce tak tyto tržby a příspěvky klesly v absolutním vyjádření o 24 tis. Kč. Dotace od OPVK obdržela nezisková organizace poprvé v roce 2010 a to ve výši 1.299 tis. Kč. Následující rok tyto dotace klesly o 10,47 %. Ale již v roce 2012 zaznamenaly opět nárůst, v absolutním vyjádření o 890 tis. Kč oproti roku 2011. Tržby za doplňkovou činnost se v letech 2009 až 2013 pohybují mezi 577 až 630 tis. Kč. Největší nárůst je vidět v roce 2013, kdy se oproti roku 2012 zvýšily o 25 tis. Kč. Velký nárůst je v roce 2011 zřejmý u tržeb za obědy, oproti roku 2010 se tyto tržby zvedly o 20,79 %. V ostatním letech se tyto tržby drží v rozmezí nárůstu od 0,85 % až do 4,28 %. Odpisy zaznamenaly největší nárůst ve sledovaném období v roce 2010, kdy jsou o 13,85 % vyšší než v roce 2009. V roce 2013 jsou tyto odpisy téměř o polovinu menší než v předchozích letech. Je tak z důvodu skončení odepisování větší části majetku pořízeného z dotace v letech 2008 – 2009, účetně je tento majetek již odepsaný. U položky ostatní výnosy je největší nárůst oproti roku předchozímu vidět v roce 2011, kdy se tyto výnosy zvýšily o 20,95 %. Naproti tomu největší pokles zaznamenaly v roce 2013, tento rok se oproti roku 2012 snížily o 22,57 %. Celkově dosáhly výnosy největšího nárůstu v roce 2010, v tomto roce se zvýšily o 11,17 % vzhledem k roku 2009. V absolutním vyjádření je to zvýšení o 1.596 tis. Kč. Naopak pokles zaznamenaly celkové výnosy v roce 2013, kdy se oproti roku předchozímu snížily o 3,75 %, celkem tedy o 667 tis. Kč.

8.2 Vertikální analýza

Vertikální analýza spočívá v tom, že se na jednotlivé položky pohlíží v relaci k nějaké veličině, zjišťuje procentní podíl jednotlivých položek na zvoleném základu. V tomto případě tedy zaznamenává procentuelní rozdělení jednotlivých zdrojů v závislosti na celkových zdrojích. Toto rozdělení ukazuje tabulka č. 5.

Tabulka č. 5 – Vertikální analýza zdrojů financování za roky 2009 – 2013 (v %)

Zdroje financování	2009	2010	2011	2012	2013
Provozní dotace	67,82	61,43	61,40	58,84	61,98
Školné, OÚ	11,91	11,91	11,67	10,96	11,25
Dotace OPVK	-	8,17	7,03	11,52	9,60
Doplňková činnost	4,41	3,75	3,60	3,24	3,51
Tržby za obědy	5,07	4,75	5,51	5,28	5,53
Odpisy	4,39	4,50	4,21	3,70	2,07
Ostatní výnosy	6,02	5,29	6,14	6,36	5,12
Celkem	100	100	100	100	100

Zdroj: Výkazy o.p.s. – vlastní zpracování.

Tabulka č. 5 vyjadřuje vertikální analýzu vybraných zdrojů financování v letech 2009 až 2013. Největší podíl na celkových zdrojích mají provozní dotace, které se pohybují v rozmezí od 58,84% vlivu až do 67,82% vlivu na celkovém financování o.p.s. Druhé místo zaujímají tržby za školné a příspěvky od obecních úřadů, které se v jednotlivých letech drží kolem 11 %. Neméně významné jsou i dotace z Operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost, které nabývají od 7 do 11,5 % podílu na celkovém financování neziskové organizace. Ostatní výnosové položky nabývají velmi podobného procentního vlivu na celkových zdrojích. U tržeb za doplňkovou činnost je to procentuelní rozmezí od 3,24 do 4,41 %. Tržby za obědy vykazují nejmenší podíl v roce 2010 a to 4,75 %. Naproti tomu nejvíce se tyto tržby podílí na celkových zdrojích v roce 2013 a to 5,53 %. Odpisy se pohybují v letech 2009 až 2012 od 3,70 % do 4,50 %. Největší pokles je vidět v roce 2013, v tomto roce klesly na 2,07 %. Položka ostatní výnosy se každoročně pohybuje ve velmi podobném procentním zastoupení na

celkových zdrojích financování. Největší vliv vykazuje v roce 2012, kdy nabývá 6,36% podílu.

9 Změny v provozní dotaci

Tato kapitola se zabývá změnami v provozní dotaci vzhledem k inflaci, zvyšováním či snižováním provozní dotace se změnou počtu žáků v jednotlivých letech a poměrem provozní dotace ke školnému a výnosům z doplňkové činnosti.

9.1 Změny v provozní dotaci vzhledem k inflaci

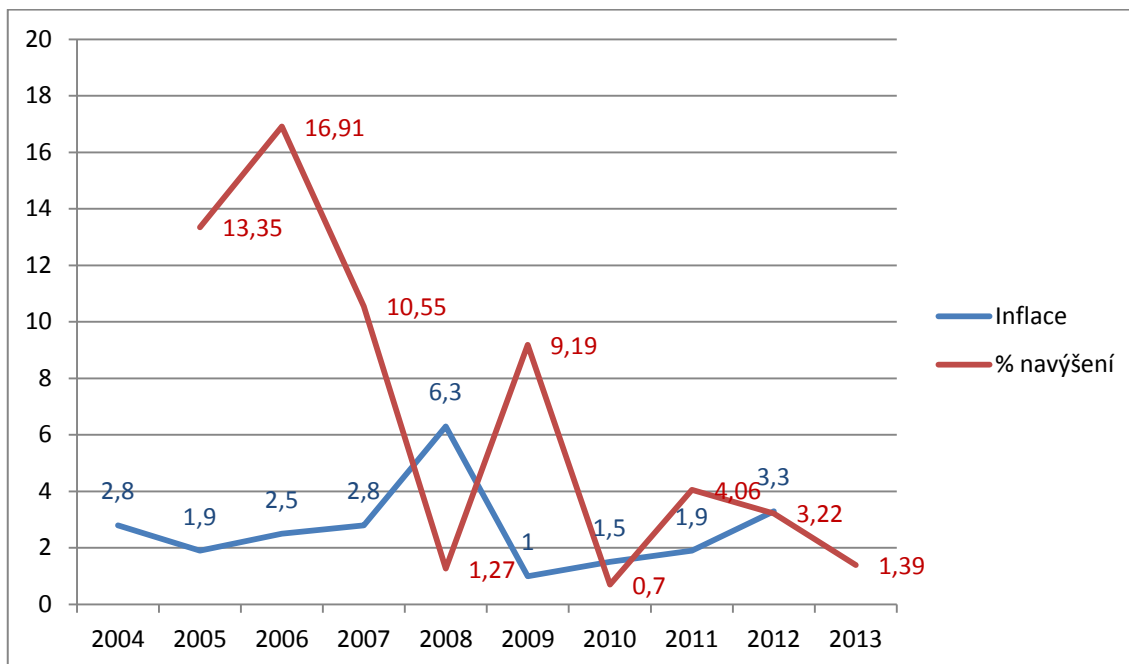
Normativy na provozní dotace každoročně stanovuje MŠMT v souladu se zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízení, ve znění pozdějších předpisů „Normativy neinvestičních výdajů regionálního školství pro účely poskytování dotací soukromému školství“. Následující tabulka a graf (tabulka č. 6, graf č. 2) ukazují navýšení normativů ve srovnání s výší inflace v předcházejícím roce.

Tabulka č. 6 – Navýšení normativů ve srovnání s výší inflace v předcházejícím roce (období 2004 – 2013)

Rok	Provozní dotace (v tis. Kč)	Inflace (v %)	Navýšení dotace oproti předchozímu roku (v tis. Kč)	Navýšení dotace oproti předchozímu roku (v %)
2004	5.984	2,8	-	-
2005	6.783	1,9	799	13,35
2006	7.930	2,5	1.147	16,91
2007	8.767	2,8	837	10,55
2008	8.878	6,3	111	1,27
2009	9.694	1	816	9,19
2010	9.762	1,5	68	0,70
2011	10.158	1,9	396	4,06
2012	10.485	3,3	327	3,22
2013	10.631	-	146	1,39

Zdroj: <http://ciselnik.artega.cz/index.php> a výkazy o.p.s. - vlastní zpracování.

Graf č. 2 – Procentuelní navýšení normativů ve srovnání s výší inflace v předcházejícím roce (období 2004 – 2013)

Zdroj: <http://ciselnik.artega.cz/index.php> a výkazy o.p.s. - vlastní zpracování.

Tabulka ani graf neukazují téměř žádnou závislost mezi inflací v určitém roce a výší provozní dotace v roce následujícím. Je tedy čistě na uvážení MŠMT, jak normativy v kterém roce stanoví, někdy je nárůst minimální, jindy o něco větší. V roce 2012 byla dokonce o.p.s. část dotace od MŠMT zadržena. Celkově byla tato dotace v uvedeném roce krácena o 1,85 % (ve druhém čtvrtletí o 3,7 %, ve třetím čtvrtletí o 1,85 % a ve čtvrtém čtvrtletí také o 1,85 % z nároku na dotaci).

V letech 2007, 2009 a 2012 byla inflace vyšší než nárůst dotace v následujícím roce. Pro neziskovou organizaci to znamená, že pokud MŠMT nezvýší dotaci ani o inflaci, bude muset tato organizace na nějakých nákladech uspořít, protože tyto se nejspíše vlivem dotace zvýšily. Naproti tomu, pokud se dotace zvýší více než inflace, bude moci o.p.s. například nakoupit více školních pomůcek, přidat na mzdách zaměstnancům atd.

9.2 Změny v provozní dotaci vzhledem k počtu žáků

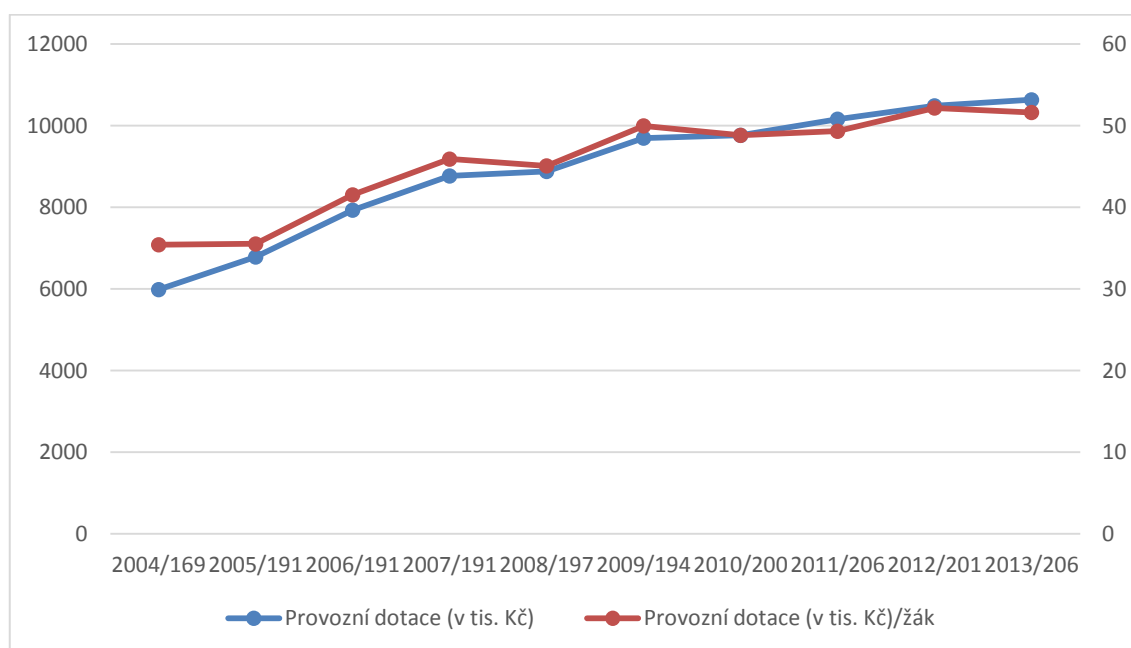
Následující tabulka a graf (tabulka č. 7, graf č. 3) ukazují na nárůst provozní dotace v jednotlivých letech vzhledem k počtu žáků v tom kterém roce.

Tabulka č. 7 - Nárůst výše provozní dotace vzhledem k jednotlivým rokům a počtu žáků (období 2004 – 2013)

Rok	Provozní dotace (v tis. Kč)	Počet žáků	Provozní dotace na jednoho žáka (v tis. Kč)
2004	5.984	169	35,41
2005	6.783	191	35,51
2006	7.930	191	41,52
2007	8.767	191	45,90
2008	8.878	197	45,07
2009	9.694	194	49,97
2010	9.762	200	48,81
2011	10.158	206	49,31
2012	10.485	201	52,16
2013	10.631	206	51,61

Zdroj: Výkazy o.p.s. – vlastní zpracování.

Graf č. 3 - Nárůst výše dotace vzhledem k jednotlivým rokům a počtu žáků (období 2004 – 2013)

Zdroj: Výkazy o.p.s. – vlastní zpracování.

Z tabulky č. 7 i grafu č. 3 je patrné, že provozní dotace se každým rokem zvyšují. Mezi roky 2004 a 2005 se tato dotace zvýšila o 799 tis. Kč, v procentuelním vyjádření o 13,35 %. Vzhledem k počtu žáků je však dotace v roce 2004 vyšší. V tomto roce je na jednoho žáka vyhrazeno 35,41 tis. Kč, oproti tomu v roce 2005 se na jednoho žáka počítá s 35,51 tis. Kč, což je navýšení pouze o 0,28 % vzhledem k roku 2004. Největší nárůst dotace ve sledovaném období je vidět v roce 2006. V tomto roce zaznamenala dotace zvýšení o 1.147 tis. Kč oproti roku 2005. Tedy o 16,91 %. Tomuto procentu také přesně odpovídá zvýšení dotace na jednoho žáka mezi těmito dvěma roky. Třetí největší nárůst dotace oproti roku předchozímu zaznamenal rok 2007, kdy se celková dotace zvýšila o 10,55 %. Tomuto procentu shodně odpovídá i navýšení dotace na jednoho žáka. Naproti tomu druhé nejmenší zvýšení je vidět v roce 2008, kdy se procentně dotace zvýšila pouze o 1,27 % a dotace na jednoho žáka se dokonce o 1,8 % snížila. 9,19% nárůstu zaznamenal rok 2009. To je prozatím poslední nejvyšší nárůst za sledované období. Po tomto roce dotace nabývá zvýšení už pouze od 0,7 do 4,06 %. V roce 2013 je opět i zřetelně vidět snížení dotace na jednoho žáka. Procentně se tato dotace snížila o 1,5 %.

9.3 Poměr provozní dotace ke školnému a výnosům z doplňkové činnosti

Procentuelní poměr provozní dotace ke školnému a výnosům z doplňkové činnosti v jednotlivých letech je uveden v tabulce č. 8. Tato tabulka nezahrnuje vliv dotací z EU a dalších menších zdrojů financování, které jsou uvedeny celkově v tabulce vertikální analýzy.

Tabulka č. 8 – Procentuelní poměr provozní dotace ke školnému, příspěvkům od OÚ a tržbám z doplňkové činnosti (období 2004 – 2013)

Roky	Provozní dotace (v tis. Kč, = 100%)	Poměr ke školnému, OÚ (v %)	Poměr k tržbám – doplňková činnost (v %)
2004	5.984	19,64	5,31
2005	6.783	19,22	6,32
2006	7.930	19,86	5,47
2007	8.767	18,62	7,77
2008	8.878	19,05	7,38
2009	9.694	17,56	6,50
2010	9.762	19,38	6,11
2011	10.158	19,01	5,87
2012	10.485	18,63	5,50
2013	10.631	18,15	5,66

Zdroj: Výkazy o.p.s. – vlastní zpracování.

Školné placené rodiči žáků a příspěvky od obecních úřadů se drží v přibližně stále stejném procentuelním poměru k provozní dotaci, a to kolem 19 %. Ve vertikální analýze, v porovnání k celkovým zdrojům, se tato položka pohybovala kolem 11 %. Pokud se tedy vyloučí vliv dotací z EU a ostatních zdrojů financování, zaujímá tato položka téměř jednu pětinu vzhledem k provozní dotaci. Tržby z doplňkové činnosti se pohybují mezi 5 – 8% poměru k provozní dotaci. V porovnání k celkovým zdrojům nabývaly tyto tržby od 3,5 do 4,5 %. Je tedy vidět zvýšení o 1,5 až 3,5 % po vyjmutí dotací z EU a dalších zdrojů financování. Hlavní poskytovanou obecně prospěšnou službou o.p.s. je služba v oblasti výchovy a vzdělání, proto jsou čísla za školné a příspěvky od obecních úřadů vyšší než čísla za tržby z doplňkových služeb, které pouze doplňují činnost hlavní.

10 Vyhodnocení zdrojů financování a jejich vliv na účetní a daňový režim

Hlavním úkolem této bakalářské práce je vyhodnotit zdroje financování vybrané neziskové organizace a jejich vliv na účetní a daňový režim. Jednotlivé zdroje financování o.p.s. byly vyjmenovány, podrobněji rozepsány a zanalyzovány v předcházející kapitole. Každý příjem je v režimu nějaké daně. To, zda bude daný subjekt tyto příjmy zdaňovat nebo nikoli posuzuje Zákon o dani z příjmů. Neziskový subjekt může mít různý příjem a tento příjem se daní z příjmů nemusí dotýkat vůbec. Pro samotné posouzení příjmů je proto důležité, v jakém účetnictví se účtuje o skutečnostech, které se neziskové organizace týkají.

10.1 Druhy příjmů dle Zákona o dani z příjmů (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)

Předmětem daně z příjmů jsou veškeré příjmy (výnosy), které poplatník dosahuje ze svých aktivit, činností nebo z nakládání se svým majetkem. Na druhé straně jsou však vymezeny určité příjmy, které se daní z příjmů nezdaňují, a to proto, že nejsou předmětem daně z příjmů nebo jsou od zdanění osvobozeny. Příjmy, které poplatníkovi vznikají, dělí ZDP na:

- **Příjmy, které nejsou předmětem daně, a to:**
 - jde o obecné vyjmutí ze zdanění (platí pro všechny poplatníky daně z příjmů bez výhrad), nebo
 - jde o speciální příjmy nezdaňované daní z příjmů, které platí pro vybrané formy neziskových subjektů.
- **Příjmy, které jsou předmětem daně a dělí se na:**
 - příjmy od daně osvobozené,
 - příjmy zdaňované zvláštní sazbou daně,
 - příjmy zahrnované do základu daně z příjmů. (Stuchlíková, 2012)

10.1.1 Příjmy o.p.s. vyloučeny ze základu daně z příjmů

Konkrétní příjmy, které jsou u vybrané neziskové organizace vyloučeny ze základu daně z příjmů, jsou následující:

- provozní dotace,
- účelové dotace,
- dotace ROP,
- dotace OPVK,
- další dotační tituly – příjmy z dotací, příspěvků na provoz a jiných podpor ze státního rozpočtu, rozpočtu kraje a rozpočtu obce, jsou – li poskytnuty v souladu s rozpočtovými pravidly, z prostředků poskytnutých z rozpočtu Evropské unie,
- příspěvky od obcí,
- příjmy z úroků z vkladů na běžném účtu – jde o příjem, který sleduje formu vkladu, nikoliv původ prostředků na účtu deponovaných. Původem prostředků je myšleno, zda jsou prostředky z hlavní činnosti, z hospodářské činnosti či je nárůst prostředků z půjčky,
- dary – příjmy získané darováním nemovitosti nebo movité věci. Často se v této souvislosti mluví o tzv. sponzorských příspěvcích nebo sponzorských darech. Pro dárci, pokud chtějí optimalizovat svůj základ daně, bývají z tohoto pohledu neziskové organizace dobrou cílovou skupinou. ZDP umožňuje odpočitatelnou položku od základu daně dárcům, pokud dary poskytnou na financování vědy a vzdělání, kultury, školství, na ochranu zvířat atd.

Hospodářský výsledek těchto zdrojů se rovná nule, náklady se rovnají výnosům. Pro dotace platí, že jsou to účelově určené prostředky a každá dotace musí být plně využita. V případě nevyužití celé dotace musí být tato vrácena nebo její čerpání převedeno do následujícího roku, pokud je toto možné (v případě, kdy je projekt realizován více let). Příjmy (zdroje financování) vyjmenované výše absolutně daňově nezatěžují vybranou neziskovou organizaci.

10.1.2 Ostatní příjmy obecně, které jsou u neziskových organizací vyloučeny ze základu daně z příjmů

Mezi další příjmy, které jsou dle ZDP vyloučeny ze základu daně z příjmů, ale které vybraná nezisková organizace nevyužívá, patří:

- příjmy získané nabytím akcií – tyto příjmy jsou spojeny zpravidla s převodem akcií bývalých státních podniků (energetické, plynárenské) zejména na obce,
- příjmy získané zděděním – příjmy získané zděděním ze závěti fyzické osoby,
- příjmy z úplatných převodů a úplatného užívání státního majetku – mezi organizačními složkami státu a státními organizacemi. Týká se jen majetku státního, ne majetku obcí a vyšších územních celků.

Zavedením některého z těchto druhů příjmů by o.p.s. nebyla ohrožena navýšením základu daně z příjmů.

10.1.3 Nedaňové náklady vyloučeny ze základu daně z příjmů

Ze základu daně z příjmů jsou dále vyloučeny určité nedaňové náklady. U vybrané neziskové organizace jsou to náklady proti dotacím, náklady proti darům, proti příspěvkům od obcí, účetní odpisy a jiné nedaňové. Pro snazší představu ohledně vyloučení nákladů a výnosů ze základu daně z příjmů je zde uvedena tabulka č. 9.

Tabulka č. 9 – Pomocná tabulka nákladů a výnosů vyloučených ze základu daně z příjmů.

Výnosový účet	Částka	Nákladový účet	Částka
682 – dary		501 242 - nábytek 501 244 – sedací komplet	
Celkem	0,00	Celkem	0,00
682 120 – příspěvky obcí		521 - mzdy	
691 – provozní dotace		524 – odvody SaZP	
		502 - energie	
		512 - cestovné	
Celkem	0,00	Celkem	0,00
691 650 - dotace		501 655 - materiál	
644 650 - úroky		518 602 - služby	
		521 - mzdy	
Celkem	0,00	Celkem	0,00
644 700 – úroky po skončení projektu		542 – pokuty a penále	
		513 - reprezentace	
		551 – účetní odpisy majetku	
Celkem	0,00	Celkem	0,00

Zdroj: Interní tabulka o.p.s. – vlastní zpracování.

Tato tabulka je oproti zdrojové tabulce získané od o.p.s. velmi zjednodušená, ale pro představu vylučování nákladů a výnosů ze základu daně z příjmů, plně postačující.

10.1.4 Příjmy o.p.s., které jsou předmětem daně z příjmů

Jsou to všechny ostatní příjmy neziskové organizace, které nebyly vyjmenovány výše. Předmětem daně jsou vždy příjmy z pronájmu, reklam a členských příspěvků. U vybrané o.p.s. se jedná konkrétně o:

- tržby za školné – pokud jsou tyto výnosy vyšší než náklady s nimi související, budou výnosy předmětem zdanění, v opačném případě předmětem daně nebudou,
- tržby z doplňkové činnosti a ostatní výnosy – výnosy z pronájmu jsou předmětem daně vždy, výnosy za prodané zboží, za jazykové kurzy, z příspěvků žáků na zkoušky a z pořádání filmových festivalů jsou také předmětem zdanění,
- tržby za obědy – vstupují do základu daně z příjmů.

10.2 Zjištění základu daně o.p.s.

Z rozdílu, o který příjmy, které jsou zdaňovány v základu daně, převyšují výdaje (náklady) se vypočítá základ daně, který byl do roku 2013 členěn podle jednotlivých činností o.p.s. (základní škola, školní klub a školní družina, školní jídelna a hospodářská činnost). O.p.s. je povinna ve svém účetnictví důsledně oddělit náklady a výnosy spojené s doplňkovými činnostmi, náklady a výnosy spojené s obecně prospěšnými službami a náklady a výnosy nepatřící do předchozích skupin a spojené se správou o.p.s. Volba vhodného klíče ke správnému rozlišení nákladů a výnosů je velmi důležitá, neboť ovlivní jak základ daně neziskové organizace, tak v neposlední řadě tedy i daň. Každá nezisková organizace používá své vlastní klíče k rozdělení nákladů a výnosů na jednotlivé činnosti. V problematice klíčování nákladů se nabízí dva základní postupy:

- Klíčování nákladů pomocí věcného přístupu

Věcné hledisko lze použít tehdy, kdy je hospodářská činnost neziskové organizace věcně oddělitelná. K tomuto rozdělení nákladů a výnosů na jednotlivé činnosti používá o.p.s. interně vytvořenou pomocnou tabulku. Tato tabulka rozpočítává režijní náklady na jednotlivé činnosti podle plochy v m². O.p.s. tedy rozpočítává plochy místností, které jsou spojeny s činnostmi základní školy (učebny), s činnostmi školního klubu a školní družiny (místnosti vyhrazené školnímu klubu), s činnostmi školní jídelny

(výdejna, jídelna) a s činnostmi doplňkovými (ubytovací zařízení, kinosál). Je tedy nutné podle tohoto rozpočítání rozdělit například náklady na elektrické osvětlení a vytápění budovy. Věcné kritérium je zde tedy plocha v m² u daných místností.

Pokud neziskové organizace nemohou využít klíčování pomocí věcného přístupu, nabízí se druhý přístup, a to pomocí přístupu hodnotového.

➤ Klíčování nákladů pomocí hodnotového přístupu

Ne vždy lze použít klíčování nákladů pomocí věcného přístupu. V případech, kdy by toto klíčování nebylo průkazné lze použít přístup hodnotový. Tzn. rozlišení jinak nerozlišitelných nákladů ve stejném poměru, v jakém byly dosaženy příjmy nebo vynaloženy výdaje na jednotlivé činnosti. O.p.s. využívá přístup věcný, proto je zde uveden pouze příklad, jak by mohlo klíčování pomocí hodnotového přístupu u dané organizace vypadat.

Příklad

Nezisková organizace měla za zdaňovací období tyto příjmy:

• Za pronájem prostor	50.000 Kč (zdanitelné)
• Za jazykové kurzy	15.000 Kč (zdanitelné)
• Dary	20.000 Kč (nezdánitelné)
• Účelová dotace	15.000 Kč (nezdánitelné)

Celkem tedy měla 65.000 Kč zdanitelných příjmů a 35.000 Kč příjmů nezdánitelných.

Výdaje organizace za zdaňovací období:

• Výdaje – doplňková činnost	30.000 Kč (daňové)
• Výdaje – hlavní činnost	45.000 Kč (hlavní činnost)
• Mzdy zaměstnanců	60.000 Kč (nerozlišené)
• Pojistné	20.400 Kč (nerozlišené)

Nerozlišené výdaje ve výši 80.400 Kč se týkají jak činnosti hlavní, tak činnosti doplňkové. V těchto nerozlišených výdajích je možné daňově uplatnit poměrnou část a to takovým poměrem, jaký je poměr zdanitelných příjmů na celkových příjmech.

Zdanitelné příjmy jsou v tomto případě 65.000 Kč, celkové příjmy 100.000 Kč. Zjišťovaný poměr se tedy vypočítá jako $65.000/100.000 = 0,65$. Tímto koeficientem se vynásobí nerozlišené výdaje, čímž vyjde jejich daňově uznatelná část. V tomto případě tedy $0,65 \times 80.400 = 52.260$ Kč. Přesně tuto část si může nezisková organizace uplatnit jako daňově uznatelnou.

Daňové odpisy majetku lze uplatnit pouze u majetku, který je daňově odepisován a který je využíván pro ziskovou činnost o.p.s. Takto vypočítané čtyři základy daně (u vybrané o.p.s.) se poté sečetly do jednoho základu daně, který se zdanil. Tyto čtyři základy daně platily až do roku 2013. Vybraná o.p.s. se však ještě každý rok snaží uplatnit možnost snížení základu daně podle Zákona o daních z příjmů, §20 a vytvořit tak daňovou úsporu. Tento paragraf říká, že o.p.s. si může snížit základ daně až o 30 %, maximálně však o 1.000.000 Kč, použije-li prostředky získané touto úsporou na dani ke krytí nákladů (výdajů) souvisejících s činnostmi, z nichž získané příjmy nejsou předmětem daně a to nejpozději v bezprostředně následujícím zdaňovacím období. Do roku 2013 mohla o.p.s. prostředky získané prostřednictvím této daňové úspory využít nejpozději ve 3 bezprostředně následujících zdaňovacích obdobích.

Díky využití této daňové úspory platila za sledované období o.p.s. daň z příjmů právnických osob pouze dvakrát, a to v roce 2010 ve výši 5.510,- a v roce 2011 ve výši 1.900,-. V ostatních letech neplatila daň z příjmů právnických osob vůbec.

Podle nového občanského zákoníku, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014, spadají o.p.s. do skupiny neziskových organizací s tzv. širokým základem daně a v souvislosti s daní z příjmů jsou nazývány veřejně prospěšným poplatníkem. Tzv. široký základ daně znamená, že jsou zdaňované veškeré příjmy s výjimkou příjmu z investičních dotací. Od tohoto roku by měla o.p.s. rozdělit základ daně už pouze na dva dílčí základy – na činnost hlavní a na činnost hospodářskou.

10.3 Účetní režim

Obecně prospěšná společnost je nezisková organizace a zároveň právnická osoba. Každá právnická osoba je podle zákona o účetnictví, Zákon č. 563/1991 Sb. O účetnictví, účetní jednotkou, s tím je spojena povinnost vést účetnictví. Rozsah a způsob je stanoven zákonem, viz. § 1 Zákona o účetnictví. Při překročení stanoveného limitu 3 000 000 Kč musí nezisková organizace vést podvojně účetnictví.

Vliv formy financování na účetní režim je analyzován u nejčastěji vyskytované formy financování v neziskové organizaci – u dotací.

10.3.1 Účtování dotací, grantů a příspěvků

Přijetí provozní dotace účtuje nezisková organizace ve prospěch účtové skupiny 691 (provozní dotace) na straně DAL.

Přijetí dotace na pořízení dlouhodobého majetku účtuje nezisková organizace ve prospěch účtové skupiny 901 (vlastní jmění).

Při účtování dotací a příspěvků je nutno dodržovat základní zásady. Dotace se poskytují zejména na vlastní činnost účetní jednotky. O nároku se účtuje současně s úhradou, ke dni účetní závěrky se účtuje o předpisu vždy, je – li nárok právně doložen.

Nároky na dotace na pořízení dlouhodobého majetku se účtují na vrub účtu 347 nebo 348 a ve prospěch účtu 901 – vlastní jmění, nárok na dotaci na provozní činnost ve prospěch účtu 691 – provozní dotace.

Na účtech 347 a 348 účetní jednotka vypořádává případnou povinnost vrátit část dotace (nepoužité nebo použité neoprávněně) a ostatní závazky finančního charakteru se státním rozpočtem a rozpočtem orgánů územních samostatných celků.

Dotace se musí účtovat tak, aby byla v účetnictví odlišena, např. analytickým účtováním. (www.annojmk.cz)

Příklady účtování dotací a příspěvků

Na účtech 347 – „Přeplatky dotací a ostatní zúčtování se státním rozpočtem“ a 348 – „Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočtem orgánů místní samosprávy“ bývají zaúčtovány následující účetní případy:

➤ **Dotace ze státního rozpočtu na pořízení dlouhodobého majetku (DHM) pro vlastní činnost:**

	MD	D
- příjem finančních prostředků	221	347
- současně předpis dotace	347	901

➤ **Dotace z rozpočtu územních samosprávních celků na pořízení DHM pro vlastní činnost:**

	MD	D
- příjem finančních prostředků	221	348
- současně předpis dotace	348	901
- vrácení nespotřebované části dotace	348	221
- snížení vlastního jmění o vrácenou částku	901	348

➤ **Dotace z rozpočtu územních samosprávních celků na provoz:**

	MD	D
- příjem finančních prostředků	221	348
- současně předpis dotace	348	691
- vrácení nespotřebované části dotace	348	221

Každou dotaci musí mít nezisková organizace správně zaúčtovanou. Velký důraz je kladen na analytickou evidenci, je nutné, aby byla dotace snadno vyhledatelná jak pro potřeby vnitřní, tak pro kontroly z vnějšku. V obecně prospěšné společnosti někdy probíhá i několik projektů dotovaných z EU společně, což je na správné rozlišování a zařazování účetních dokladů do analytické evidence dle jednotlivých projektů velmi náročné. Na začátku každého projektu je běžné, že vedení organizace se zúčastňuje ško-

lení ke správnému průběhu projektu, a veškeré informace poté v organizaci předává dalším zaměstnancům, kteří mají s projektem co dočinění. Každý projekt má přiřazené své specifické číslo, které se musí objevit na všech dokladech s projektem nějak spojených. Ať jsou to běžné účetní doklady k nákupům z obchodů, faktury od dodavatelů až po měsíční výkazy práce každého zaměstnance. Tyto náležitosti jsou v organizaci pečlivě kontrolovány minimálně přes tři pracovníky – účetní, provozní manažerku a ředitele. Mimo tohoto zvýšení administrativní práce se ještě vždy jednou za tři měsíce zvýší administrativa díky psaní a kompletaci monitorovacích zpráv. Tyto zprávy musí být vždy precizně zpracovány a dělají se ve třech vyhotoveních. Jedno pro neziskovou organizaci a dvě pro krajský úřad, jedno v tištěné podobě a jedno v podobě elektronické. Zpracovávání těchto zpráv je velmi náročné jak po obsahové stránce, tak po stránce časové.

Všechny dotace jsou pro obecně prospěšnou společnost velmi důležité, ale díky velkým nárokům kladeným na jejich čerpání také velmi náročné.

10.3.2 Účtování darů

Dle nového zákona byl zrušen zákon o dani darovací, dary se přesunuly ke zdaňování daní z příjmů. Pro účtování se používá účet 682 (přijaté příspěvky, dary).

Příklad účtování darů

	MD	D
- přijetí peněžního daru	221	901 (911)
- využití daru	901 (911)	682 (648)
- nákup z darovaných peněz	501	321

Ostatní zdroje financování (tržby za školné, tržby z doplňkové činnosti, tržby za obědy atd.) se účtují shodně jako u výdělečných organizací, a to na analytických účtech účtové třídy 6.

11 Diskuse

Autor vysokoškolské učebnice „Nestátní neziskové organizace“ Boukal (2009) ve své knize zdůrazňuje význam vícezdrojového charakteru financování neziskových organizací. Tento fakt obvykle vede ke kombinaci veřejného financování s financováním z neveřejných zdrojů. S tímto musím jedině souhlasit. Jak je vidět ve výsledcích praktické části, dotace z veřejných zdrojů a zdrojů EU dosahují téměř tříčtvrtě podílu na celkových zdrojích financování. Ke stejnému závěru ve významu dotací z veřejných rozpočtů došly ve své kvalifikační práci i Havlíčková (2013) a Šustrová (2014). Ovšem i zbylých cca 30% finančních zdrojů musí nezisková organizace ke svému fungování někde sehnat, a zde je velmi důležitá další část financování, a to financování pomocí doplňkových činností.

Rektořík (2007) ve své knize „Organizace neziskového sektoru“ upozorňuje na stále zajímavější zdroj peněz pro neziskové organizace, a to jsou individuální dárci. To je určitě pravda, ovšem každá nezisková organizace se většinou pohybuje v určité části společnosti, které poskytuje své služby, a získat dar od jiného okruhu lidí je pro ni velmi složité. I mnou analyzovaná obecně prospěšná společnost získává dary převážně od osob, které jsou s ní nějakým způsobem spojené.

Autorka Stuchlíková (2012) se ve své knize „Zdaňování neziskových organizací“ jen obecně zmiňuje o nutnosti oddělení nákladů a výnosů. Píše, že obecně prospěšná společnost je povinna ve svém účetnictví důsledně oddělit náklady a výnosy spojené s doplňkovými činnostmi a náklady a výnosy spojené s činností hlavní. Neuvádí už však, jakým způsobem, jakým výpočtem se k tomuto rozdělení dopracovat. Ani v dalších publikacích nebo na internetových stránkách toho k této problematice není moc vysvětleno. Každá nezisková organizace je specifická, čili i klíčování nákladů a výnosů je vždy v mezích dané organizace a nemusí být vhodné dané klíčování přenést na jiný typ neziskové organizace. Proto je zapotřebí dané klíčování upravit ve vnitroorganizačních směrnících. Podle mého názoru by se tomuto problému mohlo v odborných publikacích věnovat v textu více času, případně přiložit i ukázkové příklady. Správné rozdělení nákladů a výnosů má vliv na správné určení základu daně a s tím i spojený možný 30% odpočet ze základu daně.

12 Závěr

Cílem této bakalářské práce byla analýza zdrojů financování vybrané obecně prospěšné společnosti, porovnání změn ve výši provozní dotace vzhledem k určitým aspektům a zhodnocení vlivu na účetní a daňový režim.

Právní forma neziskové organizace obecně prospěšná společnost je podle statistiky uveřejněné na internetových stránkách www.neziskovky.cz třetí nejpoužívanější formou neziskových organizací. Na konci roku 2013 byl počet o.p.s. 2571. Oproti tomu nepoužívanější formou jsou občanská sdružení (ke konci roku 2013 v počtu 84400) a druhou nejpoužívanější formou jsou evidované právnické osoby, kterých ke konci téhož roku bylo 4176.

Proto, aby o.p.s. mohla požívat všech daňových zvýhodnění, která jsou určena neziskovým subjektům v daňových zákonech, musí hlavně správně rozlišit hlavní a doplňkovou činnost a s tím spojené vykazování nákladů a výnosů. Je zřejmé, že již samotná specifikace druhu obecně prospěšných služeb a doplňkové činnosti v zakladatelské listině či smlouvě bude mít vliv na správné vykazování výnosů (příjmů) a nákladů (výdajů) a s nimi souvisejícími daňovými povinnostmi. Při porušení výše uvedených ustanovení zákona lze následně správcem daně uplatnit sankce.

Velkou výhodou posuzované o.p.s. je její příjemná atmosféra, kvalifikovaní pracovníci, kvalita poskytovaných služeb, a v neposlední řadě také situování ve městě. Pro děti je poskytováno mnoho zážitkových školních i mimoškolních aktivit, které nejsou omezeny pouze na území České republiky, ale v rámci lyžařských výcviků či výměnných pobytů zasahují i na území jiných států. Díky celé škále těchto různých aktivit se děti ve škole cítí velmi dobře a rodiče, kteří za tyto služby platí, mohou být nanejvýš spokojeni.

Vysoká kvalita služeb však také klade velké nároky na vedení o.p.s., které musí na tyto služby opatřit veškeré financování. Největší podíl na financování mají provozní dotace poskytované MŠMT, které se na celkovém financování podílejí každým rokem kolem 60 %. Dalšími významnými zdroji je poté školné placené rodiči žáků a příspěvky od obecních úřadů (které však byly od roku 2013 zrušeny), tyto se na celkovém financování podílejí každoročně kolem 11 %. Pokud by nezisková organizace nevyužívala dotací z EU, zaujímaly by se tržby za školné kolem 20 % na celkových zdrojích. Třetím největším zdrojem jsou dotace od OPVK, v rozmezí od 7 % do 11 % na financování

o.p.s. Získávání peněz pomocí projektů přes OPVK však není lehkou záležitostí. Organizace musí velmi pečlivě vést oddělené účetnictví na tyto projekty a po každých třech měsících projektu zasílat na krajský úřad monitorovací zprávy s přílohami, které jsou detailně kontrolovány, a v případě nesrovnalostí či chybějících údajů vráceny organizaci k doplnění nebo přepracování.

Ale ani ostatní druhy financování určitě nesmí být opomenuty. Mezi tyto patří doplňkové činnosti organizace, které se pohybují kolem 3,5 – 4,5 % na celkových zdrojích, tržby za obědy nabývají od 4,5 – 5,5 %, odpisy 2 – 4,5 %, ostatní výnosy a další kolem 7 %. V součtu dávají tyto zdroje financování zbývajících cca 20% prostředků z celkového financování.

Jak již bylo uvedeno v praktické části této bakalářské práce, o.p.s. využívá ke svému financování jak zdroje, které jsou vyloučeny ze základu daně z příjmů – mezi tyto patří provozní dotace, účelové dotace, dotace ROP, dotace OPVK, příspěvky od obcí, úroky na běžném účtu a dary, tak zdroje, které jsou předmětem daně z příjmů – tržby za školné, za pronájem prostor, za prodané zboží, za jazykové kurzy a za obědy. Při určování základu daně z příjmů musí být také vyloučeny nedaňové náklady, které jsou uvedeny v tabulce č. 9. Díky využívání 30% odpočtu ze základu daně platila vybraná nezisková organizace daň z příjmů právnických osob za sledované období pouze dvakrát. A to v letech 2010 ve výši 5.510,- a 2011 ve výši 1.900,-.

Účetní i daňové postupy jsou plně v souladu s veškerou legislativou, kterou se musí neziskové organizace řídit. Veškeré dotace a zdroje financování jsou přehledně analyticky účtovány, náklady a výnosy správně rozlišovány.

Podle mého názoru je tato obecně prospěšná společnost finančně dobře zajištěna. Využívá různých zdrojů financování, a již v průběhu jednoho projektu podporovaného dotací z EU, začíná vytvářet projekt nový, který se s prvním projektem buď překrývá, nebo na něj přímo navazuje. Dobrá finanční situace je však určitě dána i tím, že její zaměstnanci vyvíjí nemalé úsilí a odhodlání při své práci, tím, že organizace nabízí opravdu příjemné pracovní podmínky a mezilidské vztahy, a navenek má ve městě velmi dobré jméno. Proto nemá nouzi o příjemce obecně prospěšných služeb, které nabízí.

I. Summary

The aim of this thesis was to analyze the sources of funding of a chosen charitable society, to compare the changes in the operating subsidy with respect to certain aspects and to assess the impact on accounting and tax treatment.

The largest share of funding are operating subsidies provided by the Ministry of Education, Youth and Sports, which contribute to the overall financing by approximately 60 % each year. Other important sources are tuition fees paid by students' parents and contributions from municipal authorities (which, however, were cancelled from 2013), these contribute to the overall financing by approximately 11 % each year. The third largest source of subsidies comes from OPVK, rating from 7 % to 11 % of the funding of the non-profit organization.

As noted in the practical part of this thesis, a non-profit organization uses for its financing both the resources that are excluded from the tax base – these include operating subsidies, targeted subsidies, ROP and OPVK subsidies, contributions from municipalities, interests on current account and gifts as well as resources that are subjects to income tax – revenues from tuition, from renting, from goods sold, from language courses and from lunches. For determining the income tax base all non-tax cost must also be excluded. Thanks to the use of the 30 % deduction from the tax base the chosen non-profit organization paid the corporate income tax for the reporting period only twice. 5510 Czech crowns in the year 2010 and 1900 Czech crowns in the year 2011. Therefore, the non-profit organization must mainly correctly distinguish between main and auxiliary activities and related reporting expenses and revenues in order to benefit from the tax advantages, which are intended for it.

Accounting and tax procedures are in full compliance with all legislation, by which the non-profit organization must obey. All grants and funding sources are clearly and analytically accounted, incomes and expenses properly distinguished.

In my opinion this public benefit corporation is financially well secured. It uses various sources of financing, and in the course of a project supported by grants from the EU, begins to create a new project, which either overlaps with the first project or it is directly connected to it. Good financial situation, however, is certainly due to the fact that its employees are making considerable efforts and dedication in their work, that the organization offers a really pleasant working conditions and interpersonal relationships,

and externally in a very good reputation. Therefore, it does not lack the recipients of the services it offers.

Keywords

Accounting, non profit organisation, sources of financing, financial analysis, tax, grant, fundraising.

II. Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

ŠEDIVÝ, M., MEDLÍKOVÁ, O., *Úspěšná nezisková organizace*, Praha: Grada, 2009. 154 s. ISBN 978-80-247-2707-3.

ŠEDIVÝ, M., MEDLÍKOVÁ, O., *Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace*, Praha: Grada, 2012. 138 s. ISBN 978-80-247-4040-9.

REKTOŘÍK, J. a kol., *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie, řízení*, Praha: Ekopress, 2007. 187 s. ISBN 978-80-86929-25-5.

MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ R., *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*, Olomouc: Anag, 2011. 254 s. ISBN 978-80-7263-675-4.

BOUKAL, P., *Nestátní neziskové organizace, teorie a praxe*, Praha: Oeconomica, 2009. 303 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

BOUKAL, P., *Fundraising pro neziskové organizace*, Praha: Grada 2013. 260 s. ISBN 978-80-247-4487-2.

NOVOTNÝ, J., LUKEŠ, M., *Faktory úspěchu nestátních neziskových organizací*, Praha: Oeconomica, 2008. 223 s. ISBN 978-80-245-1473-4.

STUHLÍKOVÁ, H., *Zdaňování neziskových organizací s příklady z praxe 2013*, Olomouc: Anag, 2012. 279 s. ISBN 978-80-7263-774-4.

FRIČ, P., GOULLI, R., *Neziskový sektor v ČR*, Praha: Eurolex Bohemia, 2001. 203 s. ISBN 80-86432-04-1.

Internetové zdroje

www.neziskovky.cz

www.czech.cz

www.esfr.cz

cs.wikipedia.org

www.business.center.cz

www.donorsforum.cz

www.epravo.cz

www.fundraiser.cz

www.darujme.cz

www.annojmk.cz

zakony.penize.cz

ciselnik.artega.cz

III. Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Pořadí nejvíce využívaných finančních zdrojů

Tabulka č. 2 - Výnosy o.p.s. v letech 2004 – 2013 (v tis. Kč)

Tabulka č. 3 – Absolutní a relativní změny celkových zdrojů v letech 2009 – 2013 (v % a v tis. Kč)

Tabulka č. 4 – Horizontální analýza zdrojů financování za roky 2009 – 2013 (v % a v tis. Kč)

Tabulka č. 5 – Vertikální analýza zdrojů financování za roky 2009 – 2013 (v %)

Tabulka č. 6 – Navýšení normativů ve srovnání s výší inflace v předcházejícím roce (období 2004 – 2013)

Tabulka č. 7 - Nárůst výše provozní dotace vzhledem k jednotlivým rokům a počtu žáků (období 2004 – 2013)

Tabulka č. 8 – Procentuelní poměr provozní dotace ke školnému, příspěvkům od OÚ a tržbám z doplňkové činnosti (období 2004 – 2013)

Tabulka č. 9 – Pomocná tabulka nákladů a výnosů vyloučených ze základu daně z příjmů.

Seznam grafů

Graf č. 1 – Grafické znázorněných vybraných zdrojů financování za období 2009 – 2013 (v tis. Kč)

Graf č. 2 – Procentuelní navýšení normativů ve srovnání s výší inflace v předcházejícím roce (období 2004 – 2013)

Graf č. 3 - Nárůst výše dotace vzhledem k jednotlivým rokům a počtu žáků (období 2004 – 2013)